ҲУРРИЯТ

15 - 21 март 2000 йил

11 (164) - сон

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

Чоршанба кунлари чиқади

1996 йил декабрдан чоп этила бошлаган

ТАНЛОВ

ОФАРИН СИЗГА, "ОФАРИН" СОВРИНДОРЛАРИ!

Кеча Тошкентда, Халқлар дўстлиги саройида мустақил Ватанимиз тарихида яна бир фавқулодда ажойиб воқеа юз берди!

Республикамиз адабий-маърифий жамоатчилиги "Йилнинг энг яхши ижодкори" танлови ғолибларини тантанали равишда эълон қилди!

Танлов том маънодаги маҳорат соҳибларини белгилаб берди.

Ҳар бир мукофотга тавсия этилган 3-4 ижодкорнинг истеъдод, маҳорат бобида бир-биридан кам жойи йўқ. Уларнинг ҳар бири "Офарин"га лойиқ. Афсуски, мукофот бир кишига берилади.

Танловнинг ҳаяжони ҳам, кечаги шоунинг фавқулоддалиги ҳам шунда!

Азиз муштарийлар! Газетамизнинг ушбу сони қўлингизга етиб борганда ғолиблар билан танишиб улгурасизлар. Биз "Офарин" танловининг биринчи ғолибларини чин юракдан муборакбод этамиз.

Фурсатдан фойдаланиб, бир нарсага эътиборингизни қаратмоқчи эдик: танлов ғолиблигига номзодларнинг 70-80 фоизи ё матбуотчи, ё матбуотда вояга етган. Зеро, матбуот — фикр минбари, камолотга етишув майдони.

Озод ШАРАФИДДИНОВ — бутун умр фаолияти матбуот билан бевосита боғлиқ. Ҳозир "Жаҳон адабиёти" журналининг Бош муҳаррири, "Ҳуррият" таҳрир ҳайъатининг аъзоси.

Кутлибека РАҲИМБОЕВА — ҳам шеъри, ҳам публицистик сўзи билан энг фаол зиёли аёлларимиздан бири.

Сирожиддин САИДОВ — газетачилик майдонида улғайган шоир.

Худойберди ТЎХТАБОЕВ — фельетончидан чиққан устоз адиб.

Саидмурод ТИЛЛАХЎЖАЕВ — радиога, радиотингловчиларга садоқатли журналист.

"Ҳидоят сари" кўрсатувининг мухлислари **Дилмурод Қўшоқов**ни, "Остонаси тиллодан" ишқибозлари **Нормурод Норқобилов**ни ғолиблар сафида кўришни истайдилар. Лекин "Ҳамроҳ" эшиттириши, "Синфдош" кўрсатуви шайдолари ҳам оз эмас — улар учун **Муаттар Усмонова, Дилдора Ҳамидова** ғолиб!

У ҳолда, ҳар оқшом "Ахборот"ни интиқ кутувчиларнинг саноғига етиб бўлмас! Энг фаол, энг таъсирчан, энг долзарб янгилик етказувчи **Муҳаммаджон Обидов** хабарларининг ихлосмандлари ҳам ҳисобсиз!

Соҳибжон Алижонов "Давр"нинг фаоли. "Бегойим"нинг бегойими **Нилуфархоним Умрзоқова** — янги типдаги тележурналистлар сирасидан.

Матбуот йўналиши ижодкорларини бирма-бир санашга не ҳожат?! Ахир бу саноқдан муддао — матбуотнинг қудратидан бир шингил изҳори эди, холос!

"Офарин" танлови — матбуотчилар байрами! Сизларнинг байрамингиз, азиз юртдошлар!

"Оскар"... э, кечирасиз, "Офарин" қутлуғ бўлсин!..

Ўзимизнинг "Офарин"дан қўймасин!

ЎЗБЕКИСТОНДА КИМ ЯХШИ ЯШАЙДИ?

ЎЙЛОВ

САККИЗ СОТИХ ЕРНИНГ УМРИНИ БЕҲУДА ЎТКАЗАЁТГАН (ЕРНИНГ ТИЛИ БЎЛСА ЙИҒЛАБ ЮБОРАРДИ) БУ НОШУД ОДАМГА ЯНА ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ТУШУНТИРСАМ ЭКАН ДЕБ ТУРГАНДИМ, КЎЗИМ ҚЎШНИСИНИНГ ҲОВЛИСИГА ТУШИБ ҚОЛДИ. ШИФТЛАРИ БАЛАНД ҚУРИЛГАН УЙ БУ ЕРДА ЎЗИГА ТЎҚ ОИЛА ЯШАШИНИ БИЛДИРИБ ТУРАРДИ

Юртимизда истибдод занжирлари парчаланган кундан буён халқ фаровонлигига эришиш, турмуш тарзини яхшилаш жамиятимизнинг асосий мақсади қилиб олинган. Оила бой бўлсагина, давлат куч-қудрати ошади, деган эзгу ғоя мустақил Ўзбекистон Конституциясида ҳам, Юртбошимиз сиёсатида ҳам асосий мақсад сифатида ифода этилмоқда.

Хўш, оиланинг, янги одамларимизнинг яхши яшаши кимга боғлиқ? Албатта, мамлакат раҳбарига дейишингиз мумкин. Халқни тўғри йўлдан бошқариш, фаровон турмушга эришишнинг оқилона стратегик сиёсатини татбиқ этиш маъносида бўлса, бу фикр ўринли. Лекин ҳаммамиз Президент хизмати ва ҳимматига кўз тикиб тураверсак, ҳар биримизнинг сидқидил ҳаракатимиз ҳосиласи чинакам бунёдкорликка қодир эканлигини юракдан ҳис этмасак, шу йўлда амалий ишларга киришмасак, мақсадга эришиш қийинлашаверади.

Жойларда ишбилармон, ҳаракатчан одамлар яратаётган мўъжизаларни кўриб қувончга тўламиз. Яна бошқа бир жойда ҳамон давлат мададини кутиб юрган, эски қарашлардан қутула олмаётган ҳамюртларимиз (афсуски, улар оз эмас) нинг боқибеғамлиги кишини ўйлантиради. Шундай хонадонлар бор, дастурхонини олис Африкадан келтирилган бананлару тансиқ неъматлар безаб турибди (тан олайлик, биз буни шўро даврида кўрмасдик). Яна шундай уйларга кирсангиз, энг сўнгги сўмларига зўрға нон топиб ейди. Бу қандай манзара? Ҳар икки ҳолат ҳам бир замон, бир маконда рўй бермоқда.

Биринчи мисолдаги оила аъзоларидан мўл-кўлчилик сабабларини сўрасангиз, «Мустақил бўлганимизга шукр, эркинлик туфайли истаганча даромад топяпмиз», дейди. Бир бурда нонга зўрға етишаётган одам ҳам ўз ҳаётини мустақилликка боғлаши мумкин. Фақат тескари маънода. Гўё у илгари даврда яхши яшагану, эндиликда бугунги ҳолга тушибди. Яқинда шундай нолиганлардан бири билан баҳслашишга тўғри келди.

«Ҳовлингизга бизни бошланг» деганимда «Марҳамат, шароитни ўзингиз кўришингиз мумкин» деди. Бориб кўрсак, худди ўзим ўйлагандай бўлиб чиқди. Иморатдан ташқари 8 сотих ер қақраб ётибди. Эсиз томорқа, эсиз имконият. Агар шунча кенглик миришкор одамнинг қўлида бўлганида инсон нималарга қодир эканлигини кўрсатарди.

Тошкентдаги гулчиларнинг хонадонига бориб кўринг. Ҳар қарич ер олтинга тенг самара беради. Мен ҳалиги одамга ўзим кўрган оиладаги иш тутумини гапириб бердим. У хонадон бор-йўғи бир сотих (!) ерда кўкат ўстиради. Ернинг бир четидан ҳосилни йиғиштирар экан, ўша куниёқ бўшаган парчага ишлов бериб, пешма-пеш уруғ қадайди. Бутун майдондаги кўкатларнинг охирги пуштаси ҳосилдан бўшаган пайтда аввалги бўлакларга экилган экин тайёр туради. Узлуксиз жараён шу тарзда давом этаверади. Хонадон эгаси менинг сўзларимга эртак эшитгандай анграйиб турарди. Шаҳарда ҳатто ери йўқ одамлар ҳам деҳқончилик қилишяпти, деганимда, «қўйсангиз-чи, ерсиз бирон нарса ўстириб бўлармикан?» деб эътироз билдирди. Мен фикримни тушунтирдим. Қорақамиш томонда шундай ишбилармон одам бор. Томининг чердагида қўзиқорин ўстиради. Резина найчада сув чиқариб «ёмғир» ёғдиради, электр зарядларини тўқнаштириш йўли билан «чақмоқ» ҳосил қилади. Ана тадбиркорлик!

Саккиз сотих ернинг умрини беҳуда ўтказаётган (ернинг тили бўлса йиғлаб юборарди) бу ношуд одамга яна қандай қилиб тушунтирсам экан деб тургандим, кўзим қўшнисининг ҳовлисига тушиб қолди. Шифтлари баланд қурилган уй бу ерда ўзига тўқ оила яшашини билдириб турарди. «Қўшним мактабда муаллимлик қилади» деди суҳбатдошим. «Унинг ҳам ҳовлиси сизникидай яйдоқми?» деб сўрадим. «Йўқ, томорқасини плёнка билан ўраб, йил бўйи сабзавот етиштиради» дейди. Ана холос. Мен бу одамга шаҳардан мисол айтиб ўтирибман. Шундоққина кўз олдида одамлар қандай иш тутишни «кўрга ҳассадай» кўрсатиб келяпти-ку, яна нолигани ортиқча.

«Лоақал шу қўшнингиздан ибрат олсангиз бўлади-ку?!» десам, нима дейди денг. Ҳатто унинг жавобини ёзишга қалам юрмайди. Уялмай-нетмай «Плёнка олишга пулим йўқ-да» деса бўладими? Агар бу ландовур одам шундай фикрда юрса, умрининг охиригача плёнка учун пул тополмайди. Ахир микрокредит билан масалани ҳал қилиш мумкин-ку?! Шундай десангиз «Микрокредитинг нима?» дейди.

Мустақиллик Ўзбекистон фуқароларига даромад топишнинг («олишнинг» эмас, «топишнинг» — чунки уни ҳаракат билан топиш керак) сон-саноқсиз хилларини, шаклларини туҳфа этди. Ўқитувчи мактабда олган маошига қониқмайдими, марҳамат, репетиторлик қилиши мумкин. Қонун ҳеч кимнинг даромадини чегараламайди. Фақат имконият ва қобилият даражасида даромад ишлашни ҳар кимнинг ўзи ҳал қилиши керак. Бу борада аниқ андаза бўлиши мумкин эмас, ҳаёт қанчалик ранг-баранг бўлса, даромад топишнинг шакллари ҳам шунча кўп.

Фикримни тушунтириш учун ўз оиламдан мисол келтирмоқчиман. Тўнғич фарзандимиз Иқтисодиёт университетида кундузги бўлимда ўқирди. Олган стипендияси ўзига етадию, кийим-кечагига биз тан. Бир куни у шундай гап топиб келди: «Курсдошим банкда ишлайди, мени ҳам ярим ставкага ишга таклиф қиляпти». Маълум бўлишича, тушгача дарсга бориб, тушдан кейин ишларкан. Рози бўлдик. Ёзги таътил даврида тўлиқ ўринга ўтиб ишлади. Охир-оқибатда кийим-кечагига ҳам пул бермадик: ҳали ўқишни битирмаган бола иқтисодий жиҳатдан ўзини ўзи удда қила бошлади. Ўғлимиз кўз ўнгимизда меҳнатнинг қадрига етиб ўсди. Яна бир қулайлик: ўқишни битиргач, иш топиш муаммоси ўз-ўзидан йўқолди. Акасининг бундай йўл тутганини кўрган иккинчи ўғлимиз ҳам ўқиш ва ишни тенг олиб боряпти.

Қонунга хилоф бўлмаган ҳар қандай ҳаракат, интилиш рағбатлантирилади. Эркинликнинг яна бир моҳияти бу. Ахир ихтиёрингиздаги имкониятлар кулга айланяпти?! Кўзингизни очинг, замон ўзгаряпти, қачонгача «Давлат ташлаб қўймас» деган ақида билан яшайсиз?

Хўш, Ўзбекистонда ким яхши яшайди? Мен бу саволни турли минтақалардаги турли одамларга бериб кўрдим. Аввалига сўралганларнинг асосий қисми ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳасининг ходимларини ёки давлат тақсимот ташкилотларидаги амалдорларни айтишармикан, деган хаёлда эдим. Ишонасизми, ҳеч ким касб-корга урғу бермади.

Чин юракдан севган ишида ишлаётган одам яхши яшайди.

Фарзандларини меҳнаткаш қилиб тарбиялаган, оилада ҳалол даромад топишнинг йўриғини олган одам.

Ўзи нималарга қодирлигини англаб етиб, ундан самарали фойдаланган одам.

Бировдан тили қисиқ жойинг бўлмаса, топганинг тўйга буюрса — шунинг ўзи яхши яшаш.

Савоб ишлардан роҳатланган мўътабар зотлар.

Бизда ҳаракат қилган одам ёмон яшамайди. Назаримда, саховатли заминга монанд феълли халқимизнинг азалий қадриятлари истиқлол туфайли қайтадан кўз очяптию, насиб этса, ишларимиз юришиб кетади. Ўшанда Ўзбекистоннинг шиддатли одимига бутун дунё ҳавас қилади.

Шуҳрат ЖАББОРОВ

ИМЗОСИЗ ХАТ

ҚЎЙ БЎРИНИНГ ҚЎЙНИДА

"Ҳуррият" газетасининг 1999 йил 26 июнь сонида "Бой... ўғлининг мероси" деган танқидий мақола босилган эди. Унда Шўрчи тумани собиқ ҳокими Эшболта Шерматов даврида туманда юз берган хўжасизлик, давлат мулкига қилинган хиёнат танқид этилган эди. Ҳақиқат қарор топиб, ҳоким ишдан олиб ташланиб, устидан жиноий иш ҳам қўзғатилган эди. Аммо вақт ўтиши билан "қорлар эриб, излар босилди" деганларидек, собиқ ҳоким яна "Облагрохимтаъминот"нинг раиси бўлиб олди.

Яқинда Президентимиз Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасида сўзлаган нутқида айрим лавозим эгалари мансабга чиқиб олганларидан кейин гўё мансаб уларга абадий бериб қўйилгандай ҳис этадилар, амал уларнинг маҳрига тушгандек, дея жуда тўғри танқид қилдилар. Ана шу нутқдан кейин Сизларга ушбу хатни йўлламоқдамиз.

Ҳақиқатан ҳам, амал, мансаб шундай одамларга абадий бериб қўйилиши керакми? Бутун Шўрчи туманидаги ишларни барбод этган, давлат-халқ бойлигининг бебурд сарфланишига йўл қўйган одам яна шундай моддий бойликлар билан боғлиқ жойга ўтиб ишлаши керакми? Бу ахир қўйни бўрига топшириб қўйишдек гап-ку!

Бунга вилоят, Шўрчи тумани раҳбарлари нима деркин? Газета танқидига муносабат шундай бўлиши керакми? Биз Сиздан жавоб кутамиз. Биз бу хатга имзо чекмадик, чунки бу амалпарастлар билан ўйнашиб бўлмайди, деб

БИРОДАРЛАРИНГИЗ

ТАҲРИРИЯТДАН:

Жаноб биродарлар!

Модомики, таҳририятга шикоят ёзишга жазм этибсиз, нега исм-шарифингизни яширасиз? Бундай хатлар "анонимка" дейилади ва у натижасиз қолдирилади. Бу ҳол қонун билан мустаҳкамланган. Бу — бир.

Иккинчидан, "Бой... ўғлининг мероси" мақоласи юзасидан ўз вақтида Сурхондарё вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари М.Х.Қурбонов имзоси билан жавоб хати келган. Жавобда мақолада келтирилган фактлар тасдиқлангани ва вилоят ҳокими номига тақдимнома киритилгани таъкидланади. Агарки, "Жиноят иши қўзғатилган" деган важингиз рост бўлса — буни аниқлаш вилоят қонун посбонлари учун қийинчилик туғдирмайди. Вассалом!

МУАММО

"БИЗ ОРЗУ ҚИЛГАН АВТОБУС"

Яна ўша эски гапларни қўзғаб матбуотда чиқиш фақатгина газетхонни эмас, балки биз "76-автобус" мижозларини ҳам чарчатди. Лекин ушбу машмаша, эътирозлар, ўз ечимини ҳали-ҳалигача тополмаётганлиги бизни ажаблантиради. Биз фақатгина битта нарсага: "йиқилган курашга тўймас" мақолига амал қилган ҳолда ўз эътирозли чиқишларимизни ушбу мавзу ўз ечимини топмагунча ҳаракат қилаверамиз. Шундай экан, келинг, "76-автобус" тарихига бир назар ташлаб, бажарилган ишларни сарҳисоб қилсак.

Университет талабаси бўлганимиздан буён ушбу автобусдан фойдаланамиз. Автобус қатновининг камлиги эса фақатгина талабаларни эмас, балки ушбу автобусдан фойдаланувчи аҳолини ҳам қийнаб келади. Талабалар эса автобуснинг камлиги туфайли дарсга етиб бора олмайдилар, баъзан эса дакки ҳам эшитиб оладилар. Биз ушбу автобусдан фойдаланмасимиздан олдин қанча эътирозлар билдирилган, бу бизга қоронғу, лекин биз шуни аниқ биламизки, биз фойдалангандан буён ёзилмаган мақола-ю танқид қилинмаган кўрсатув қолмади. Лекин, афсус, ушбу масала ҳали-ҳалигача ўз ечимини топа олмаяпти. Қаерга мурожаат қилмайлик, фақатгина оғзаки жавоб билан қониқилади, натижаси эса чиқмайди.

Ҳар доим шуларни ўйлаб бекат ёнига яқинлашар эканман, кўзим беихтиёр биз чиқадиган бекат ёнидан ўтиб кетаётган "28-автобус"га кўзим тушади. "Мерседес-Бенс" русумидаги ушбу автобус ҳақиқатан ҳам ўз хизматини оқлай оляпти. Эътирозлар билдирилганда, бизга ҳам ушбу автобусдан иккита қўйилиши барчамизни севинтирган эди. Лекин, афсус, у ҳали-ҳалигача ўз юзини кўрсатмаяпти. Наҳотки барча масалалар ўз ечимини топсаю, фақатгина бизнинг муаммо ўз ечимини топа олмаса?

Шавкат ОРТИҚОВ,
ЎзМУ I курс толиби

4- бетга БИР САВОЛ

Донишманд одам қандай бўлади?

ТАШАККУР

КЕКСА КЎНГИЛ ИЗҲОРИ

Фоний дунёда инсон умри жуда қисқа, кўз очиб-юмгунчалик фурсатда кексалик келиб қолганини билмайсан. Бу мавсум нақадар гаштли бўлмасин, бошқа бир томони — турли нохушлик ва хасталиклар бизларни шифокорлар олдида ноқулай аҳволга туширади. Айниқса, дардингга даво излаб врач ҳузурига тез-тез боришга тўғри келади. Ана шу пайт баъзан врачнинг "яна келдими?"си кўзидан сезилиб қолади. Баъзан эса, шифокор, "Амаки, сиздаги хасталик кексаларда учрайдиган ҳолат, иложимиз қанча?" деб даво эшигини ёпади-қўяди. Шундай пайтда, шаҳар айланиб, жонкуяр врач топиш амримаҳол.

Юртбошимиз Ислом Каримовнинг кундалик рўзномаларда ва телевидение орқали аҳолига медицина ёрдами ва қулайликлар яратиш ҳақидаги жон куйдириб айтганлари ҳамда яқинда шу ҳақда чиқарган қатор қарорлари эса шифокорларимизни касбий фидойиликка ундамоқда.

Юқоридаги гаплар ҳамма тиббиёт ходимларига тааллуқли демоқчи эмасмиз. Республикамиз шаҳарларида, хусусан, ўзимизнинг Тошкентда ҳам йўқ демоқчи эмасман. Бизда ҳам юқори малакали, эътиборли, жонингизга оро кирувчи, том маънода чин инсоний фазилатли врачлар ҳам бор. Улар туфайлигина кўплаб беморлар тегишли медицина ёрдамини оладилар ва ҳаётлари сақланиб қолмоқда.

Тошкентдаги Ўзбекистон — Германия урология илмий-назарий ва амалий маркази мавжуд. Арустамов бошчилигида бу даргоҳда турли ёшдаги беморларни оғир хасталиклардан халос қилишади, бунда врачлар мўъжиза яратади десак, муболаға эмас. Врачлар қабулхоналари ёнма-ён ва қарама-қарши жойлашган. Эшиклари олди эса сон-саноқсиз, турли дардмандлар билан доимо гавжум. Уларга шифо кўрсатиш, врачларнинг муносабати шифо топиб кетганлар хотирасида абадий сақланади. Бу ўринда нисбатан ёш, юқори малакали врач Носир Қодировни айтмасдан илож йўқ. Шифокор бемор ҳақида талай текширишлардан сўнг, анализ асосида тўла маълумотга эга бўлиб, беморга ташхис қўяди ва шу асосда тегишли даволаш чорасини кўради. Зарурат бўлиб, беморни операция қилиш керак бўлса, операция бажарилишини 3-4 кун ва ундан ортиқ вақтда жарроҳхонада беморни кузатиб боради. Вақти келиб беморлар энди даволангач, кетишида уларга ўз туққан отаси ё онасидек, "Амаки (ёки онажон), бизни ёддан чиқарманг, вақти билан бир пиёла чой ичгани келинг", дея кузатиб қўяди. Бундай шифокорлар бу тиббиёт масканида кўплаб топилади. Мана шундай файзли шифокорлар олдида таъзим этгинг ва: "Ўғлим, умрингдан барака топ", дегинг келади. Шулардан биз — кексалар чексиз миннатдормиз. Қани эди, барча касалхона ва поликлиникалардаги мутахассис врачлар ҳам уларга ўхшаса ва ўз тиббий ёрдамларини, ширин сўзларини биз кексалардан аяшмаса.

Аҳир, Худо умр берса, қаримаган ким бор?

Соня ОДИЛОВА

ҚУВОНЧ БАЙРАМИ

Эрта—индин Қурбон ҳайитини нишонлаймиз

Қурбон ҳайити...

Аллоҳнинг халили ҳазрати Иброҳим (АС) ва унинг ўғли Исмоил (АС) замонидан давримизга қадар қаҳрамонлик, фидокорлик ва буюк қудрат Соҳиби олдида таслимият рамзини мужассам этган бу шодиёна аҳли ислом, аҳли иймон орасида муборак айём сифатида нишонланган ва нишонланажакдир. Бу кун бир-бирига уланиб кетган такбирлар-ла кириб келган байрам ҳаяжони замонамизда афсона мисолига айланган ўша ўтмиш кунларни — Халилуллоҳ ўз фарзандини яратган Роббиси йўлига қурбонлик қилмоқчи бўлган лаҳзаларни намоён қилгандек бўлади...

Ҳазрати Иброҳим (АС) Яратганга илтижо қилиб, ундан зурриёд беришини сўрадики, агар фарзандли бўлса, улардан бирини Яратганнинг йўлига қурбон қилажак. Ҳақ Таоло халилининг бу дуосини ижобат қилди, унга солиҳ фарзандлар ато этди.

Бир кун келиб, ваъдани бажармоқ замони етди ва Аллоҳдан хабар келди. Илоҳий топшириқдан сўнг кичик фарзанди Исмоил(АС)ни олиб тоққа жўнади. Ота ва бола тоққа, хилватга етишгач, Иброҳим (АС) ўғлига воқеани баён қилди. Ўғил, не ўғилки, Аллоҳнинг тақдири олдида бош эгиб, жонини Роббиси йўлига бағишлади:

— Отажон, агарки Яратганнинг иродаси экан, мен унга монелик қилолмайман, уни бажаринг. Ваъдага вафо қилмоқлик иймонлининг иши. Сиздан ўтинчим шуки, қачонки менинг бўғзимга пичоқ тортаркансиз, аввал кўзимни боғлаб қўйинг. Токи кўзингиз кўзимга тушиб, оталик меҳрингиз жўшиб, Яратганга осий бўлиб қолманг...

...Аллоҳ ҳар нарсага қодир зот. Унинг карами кенг, марҳамати чексиз. Бу марҳаматини халили учун ҳам аямади. Ўғил бўғзига тортилган пичоқ уни кесмоққа ожиз қолди. Метиндек тошни парчалади, аммо Исмоил(АС)нинг бўйнини кеса олмади. Яратгандан нидо бўлдики, "амалинг қабул" деб. Ва яна жаннат боғларидан бир қўчқор туҳфа қилиндики, Исмоил(АС)нинг ўрнига қурбонлик бўлсин...

Ўша замонлардан бери бу кун байрам — Қурбон ҳайити. Бугун айримлар назарида афсонага айланган бу тарих — ҳақиқатнинг ўзгинаси. Бир қаҳрамонлик ҳикояси — бу. Яратганнинг иродаси олдида таслимият ҳикояси. Солиҳ бандаларнинг ибрат ҳикояси...

Бу кун шодиёна! Узоқ-яқин кишилардан ҳол-аҳвол сўрайдиган, араз-гиналар унут бўладиган муборак айём! Гуррос-гуррос такбирлар билан кириб келадиган ҳаяжонга тўла байрам кунида эзгуликка, яхшиликка шошилайлик, дардманднинг ҳолидан, муҳтожнинг хонадонидан хабар олиб, кўнглини кўтармоққа ошиқайлик! Токи, орамиздан меҳр кўтарилмасин!

Ҳайит муборак, азизлар!

АҲВОЛ

ЭЪТИБОРТАЛАБ ЁТОҚХОНА

ёхуд "Ринг қироллари"ни тик туриб кўраётганлар

"Аспирантлар ётоқхонасига борганимда ётоқхона аҳволини кўриб ҳайфим келди. Бундан олдинроқ ётоқхона шу ерда яшовчилар шикоятидан сўнг бир қатор таъмирланди, деб эшитгандим. Яқинда таъмирдан чиққан жойлар яна тушиб ётибди. Ҳамма жойда ишлар чала-чулпа бажарилганлиги кўриниб турибди, санузел яхши ишламайди..."

Асакалик муштарий Абдуваҳоб Мўминовнинг таҳририятимизга юборган ЎзФА аспирантлар ётоқхонаси аҳволотидан ҳикоя қилувчи юқоридаги мулоҳазалари қуйидаги мақоламизнинг ёзилишига сабаб бўлди.

Ўзбекистон Фанлар Академияси нафақат республикамиз, айни дамда Марказий Осиёда юксак салоҳиятга эга даргоҳ. Афсуслар бўлсинки, дунёга донғи кетган ана шундай нуфузли даргоҳнинг ўнлаб илмий-текшириш институтлари бўлгани ҳолда, бор-йўғи 221 кишига мўлжалланган ягона ётоқхонаси мавжуд. Бахтга қарши, тўрт қаватли бу бинонинг ҳам биринчи қавати меҳмонхона ҳисобланади. Буни ётоқхона кираверишида йўлагининг ўнг томонидаги **"АН УзССР Филиал Гостиницы "ЛАБЗАК" с общежитием Аспирантов"** ёзуви лавҳа ҳам тасдиқлайди.

Ўтган йили матбуотда ётоқхона тўғрисида танқидий мақола эълон қилинган (И.Шермуҳаммаднинг "Ватан" газетасида "Девонакалтак" рукни остидаги **"Ётоқхонага ўхшамайди"** мақоласи), унга Академия "катта"ларининг назари тушди. Шу сабабми ёки бошқами, ўтган йилда иситиш тизими тўла янгиланди, умумий фойдаланиш хоналари капитал таъмирланди. Аммо кўп ўтмасдан айрим ювиниш хоналарининг шифтлари кўчиб туша бошлади. НЕГА?

Ётоқхонамизда Академиянинг 21 илмий-текшириш институтида таҳсил олаётган 190 нафарга яқин аспирант яшашади. Афсуски, улар орасида ётоқхона шароитлари билан ҳисоблашмайдиганлари ҳам учраб туради, — дейди биз билан суҳбатда ётоқхона бекаси Люция Малюгина. — Айрим эринчоқ аспирантларнинг махсус чўмилиш хонаси қолиб, қаватдаги оддий ювиниш хонасида чўмилишлари бунга яхшигина мисол бўлади. Натижада пастки қаватдаги худди шу хона шифти захланиб, оҳаги кўчиб тушади. Яқинда ана шундай "уддабурон" аспирантга танбеҳ бердик.

Шунингдек, ётоқхона бекаси умумий фойдаланиш хоналари — душ, ошхона, ювиниш хоналарининг чироқлари тез-тез йўқолаётганидан ҳам нолиди.

Таассуфлар бўлсинки, қават залларида кечқурунлари у ёқда турсин, кундузи деворни пайпаслаб юришга тўғри келади - чироқ йўқ. У ер-бу ердаги хирагина чироқларни ҳам аспирантларнинг ўзлари мослаштириб олишибди. Ўсимлик кимёси институти аспиранти, аспирантлар кенгаши раиси Иқбол Жалолов фикрига кўра, ўттиз йилча муқаддам ишга тушган қават йўлакларидаги электр симлари аллақачон ишдан чиқиб бўлган. Уларни тамоман янгилаш вақти етган.

Ётоқхонанинг учинчи қаватидаги гулқоғозлари кўчган "кинохона" аталадиган маданий ҳордиқ хонаси хусусида ҳам икки оғиз сўз. Хона тўридаги эскигина телевизорни (шунисига ҳам шукр) кўриш (айниқса, "Ёшлар" канали орқали намойиш этиладиган "Ринг қироллари", "Азизим", "Интерфутбол", "Давр" ахборот дастури бериладиган паллада) қўл етмас орзуга айланади. Киши ўтирганида ажиб "ғиж-ғиж"лари билан "завқ" берувчи 20 га яқин стул ҳам шундай кезларда олтиндек кўринади кўзга. Начора, кўрсатувнинг ашаддий мухлисимисан, буни тик туриб кўриш билан исботла!

Хулоса шуки, аспирантлар уйи ҳавас қиларли аҳволда эмас. Ҳатто, лицей ёхуд коллежларнинг ётоқхонаси ҳам бундан бир неча карра яхши. Албатта, масаланинг объектив ва субъектив сабаблари бор. Бундан кўз юммоқчи ҳам эмасмиз. Аммо тасарруфидаги ягона ётоқхонани бу ҳолда қолдириш ҳам миллий академиямиз шаънига обрў келтирмаслиги аниқ. Ўйлаймизки, бу ишга мутасадди раҳбарлар масалага ижобий тарзда ёндашиб уни ҳал этадилар.

Мақоламизни асакалик А.Мўминов мулоҳазалари билан бошлагандик. Уни якунлашда ҳам яна муштарий фикрларини ҳижжалаб ўқишни лозим топдик.

"Бу ётоқхона ЎзФА тизимидаги ягона ётоқхона экан. У ерда шу иш учун мутасадди раҳбар бордир, нега ўша раҳбар ойда бир марта ётоқхонадан хабар олмайди? Ахир бугун ўша ерда раҳбар бўлиб турган илм сорбонлари бугунги аспирантлар кечирган кунларни ўз бошларидан ўтказишган-ку? Наҳотки ҳаммаси унутилган бўлса? Ахир келгуси илм-фан тараққиётини бугунги аспирантлар белгилашини улар билишмайдими?

Буларни кўриб, билиб ўзимга савол бераман: нега бу ёшлар институтни тугатгандан сўнг бу ерда ўқишни давом эттирмоқда? Улар ўз жойларида қолиб, ота-оналари бағрида ҳозиргидан кўра тузукроқ ойлик олиб ишлаб юришлари мумкин эди-ку? Ахир улар фан номзоди бўлиб чиққанларида ҳам, жуда борса, мактаб ўқитувчиси даражасида маош олишларини билишади-ку?

Ўйлаб-ўйлаб жавоб ҳам топгандай бўламан: уларни аспирантурага илмга чанқоқлик, фанга фидойилик бошлаб келди. Жамият эса буни суиистеъмол қилмаслиги лозим. Аспирантларга сўзда эмас, амалда етарли шароит яратиб бериш керак. Чунки бундай ёшлар кўчада сочилиб ётгани йўқ. Уларга кўрсатилаётган эътиборни ҳозирги мактаб ўқувчилари, институт талабалари ҳам билсинлар, аспирантга ҳавас билан боқсинлар."

Норали ОЧИЛОВ

ЖАВОБ

"ҚЎҚОН МАНЗАРАЛАРИ"

"Ҳуррият", 2000 йил 19-25 январь, 3-сон

"Ҳуррият" мустақил газетасининг 2000 йил 19-25 январь кунги 3-сонида чоп этилган "Қўқон манзаралари" мақоласида келтирилган танқидий фикрлар юзасидан Қўқон шаҳар ҳокимияти қуйидагиларни маълум қилади:

Ушбу мақола чоп этилгандан сўнг, Қўқон шаҳар ҳокимиятида шаҳар прокуратураси, ИИБ ва Давлат солиқ инспекцияси иштирокида кенгайтирилган йиғилиш ўтказилиб, газетада босилган мақолада кўрсатилган фактларни аниқлаш ва бартараф этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди, жумладан:

2000 йил 24-25 январь кунлари Солиқ инспекцияси, ИИБ ва Енгиндан сақлаш бўлими ходимлари иштирокида 6 та махсус гуруҳ ташкил этилиб, шаҳар ҳудудида фуқаролар томонидан ноқонуний равишда, белгиланмаган жойларда нефть маҳсулотлари сотилишини бартараф этиш учун текширув рейдлари ўтказилди.

Ушбу ўтказилган рейдлар натижасида 14 та ҳолатда фуқаролар томонидан белгиланмаган жойларда, ноқонуний равишда бензин сотилгани аниқланиб, унинг натижасида 268 литр — 16080 сўмлик бензин маҳсулоти далилий ашё сифатида олинди. Бу ҳолатлар бўйича тўпланган материаллар чора кўриш учун ҳуқуқ-тартибот органларига топширилди. Ҳозирги кунда Солиқ инспекцияси нозирлари, ИИБ ходимлари ва маҳалла посбонлари томонидан қаттиқ назорат остига олиниб, юқоридаги фактларга умуман чек қўйиш ҳаракат қилинмоқда.

Шаҳарда гиёҳванд моддалар сотиш ва истеъмол қилишга қарши кураш учун махсус қўшимча гуруҳлар тузилиб, олиб борилган рейдлар натижасида 26 та фуқаро ушланиб, улар устидан жиноий ишлар қўзғатилган. Булардан 19 нафари гиёҳванд моддаларни сақлаганлиги учун, 7 нафари гиёҳванд моддалар сотганлиги учун жавобгарликка тортилдилар.

Шаҳар марказидаги Муқимий истироҳат боғини қайта таъмирлаш ишлари шаҳардаги ташкилот, муассаса, корхона ва тадбиркор фуқароларнинг ташаббуси билан ҳокимликнинг 1999 йил 5 майдаги 138-сонли Қарорига асосан олиб борилган.

Мақолада боғни таъмирлаш борасида кўрсатилган ҳар хил узук-юлуқ гаплар кўрсатилган эди. Ушбу фактларга аниқлик киритиш мақсадида шаҳар прокурори О.Султоновнинг 2000 йил 24 январдаги қарорига биноан шаҳар Молия бўлими томонидан махсус тафтиш ўтказилди. Тафтиш хулосаларига кўра, Муқимий боғини таъмирлаш давомида эски бинолардан "мусулмон ғишт" деб аталган қадимий ғиштлар умуман чиқмаган. Баъзи бир бинолардан чиққан оддий ғиштлар сарфи бўйича Муқимий боғининг маъмуриятида барча ҳужжатлар мавжудлиги, яъни ғиштларнинг талон-тарож фактлари аниқланмади.

Шунингдек, шаҳар Архитектурасининг боғни қайта таъмирлаш бўйича бош режасига асосан, 118 та дарахт кесилиб, улардан чиққан ёғоч ва ўтинлар маълум таъмирлаш ишларига сарфлаш учун корхона ва ташкилотларга берилган. Ушбу фактлар бўйича ҳужжатлар қўриладиган, талон-тарожликлар аниқланмади.

Шаҳар корхоналари, ташкилотлари, хусусий фирмалар ва жисмоний шахслардан тушган маблағларнинг сарф-харажатларини текширилганда, ушбу маблағлар мақсадли фойдаланилганлиги аниқланди. Йиғилган маблағларнинг бир қисмига 185.5 кг 1 млн. 200 минг сўмлик "Голланд" газон уруғи олинган бўлиб, боғни таъмирлаш даврида ёзнинг айни иссиқ кунларига тўғри келганлиги сабабли агрономларнинг маслаҳатига кўра, уни баҳорда экиш режалаштирилган. Шунинг учун газон ўрнига арпа ва буғдой донлари сепилган. Ҳозирги кунда Қўқонкўкаламзорлаштириш идораси томонидан газон уруғлари экилмоқда.

А.ХОДЖАЕВ,
Қўқон шаҳар ҳокими

Ҳурматли Абдулҳаким Ходжаевич! "Қўқон манзаралари" мақоласига йўллаган мактубингиз учун ташаккур. Таъкидлаш керакки, матбуотга бўлган самимий муносабатингизни кўпчилик раҳбарларга намуна сифатида кўрсатса арзийди. Айниқса, шаҳардаги Муқимий боғидаги таъмир ишлари хусусидаги узук-юлуқ гапларга нисбатан сиз томонингиздан аниқлик киритилиши айни муддао бўлди.

Фурсатдан фойдаланиб, Сизни Қўқон шаҳар ҳокими этиб тайинланганингиз муносабати билан самимий қутлаган ҳолда, шарафли ва машаққатли фаолиятингизда кучқувват, саломатлик ва катта зафарлар ёр бўлишини тилаймиз.

"ҲУРРИЯТ"чилар

ТАКЛИФ

ДАХЛСИЗЛИК ҲУҚУҚИ

Бугунги кунда журналистика соҳасига бевосита алоқадор бўлган бешта асосий қонун амалда қўлланмоқда. Қонунларда журналистнинг ҳақ-ҳуқуқлари, имтиёз ва бурчлари кўрсатиб ўтилган. Мен ушбу қонунларга баъзи аниқликлар киритилиши керак бўлган ўринларни айтмоқчи эдим. Зеро, Олий Мажлисга депутат этиб сайланган журналистларимиз ушбу масалаларга ҳам эътибор қаратсалар ажабмас.

ЎҒРИЛИКМИ ЁКИ...

Кўпчилик газетхонларимиз нашрларимиз хусусида фикр билдиришса, албатта "Аксария газеталар бир-бирига ўхшаш", деган фикрни бот-бот такрорлашади. Ҳўш, бунинг сабаби нимада? Албатта, унинг бир неча сабаблари бор. Шулардан бири газеталаримизнинг бир-бирларидан рукн, сарлавҳа ва ҳатто баъзи жумлаларни ўғирлашларида деб биламан. Мисол тариқасида биргина "Лукма" рукнини олайлик. Унда танқидий руҳдаги бироз ҳажвийроқ мақола берилади. Бу рукнни биз "Ҳуррият", "Республика", "Ўзбекистон овози", "Туркистон", "Ватан", "Фидокор" каби бир неча газеталарда кўрамиз. Ахир ҳар бир газетанинг ўзига хос рукни бўлиши керак-ку! Аслида бу рукн қайси газетаники эканлигини эса ҳеч ким билмайди.

Сарлавҳаларга келадиган бўлсак, кўплаб туман ва вилоят газеталарида эълон қилинган ўткир сарлавҳаларни ҳеч қанча фурсат ўтмай, Республика газеталарида ҳам кўриш мумкин. Буни тўғридан-тўғри ўғирлик дейиш тўғримикан ёки ижодий ҳамкорлик?

Шу ўринда қонунга мурожаат этамиз: "Чоп этилган асардан муаллифнинг розилигисиз ва муаллифлик ҳақини тўламасдан ҳолда шахсий мақсадларда, башарти бунда асардан нормал фойдаланишга зиён етмайдиган ва муаллифнинг қонуний манфаатларига путур етмайдиган бўлса, йўл қўйилади", деб ёзилади Ўзбекистон Республикаси "Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида"ги Қонунининг 27-моддасида. Кўриниб турибдики, бирор ёзган нарсани унга зарар етказмасдан фойдаланишга йўл бор, лекин бу айнан рукн, сарлавҳа жумлаларни кўчириш дегани эмас-ку!

Шу ўринда қонунга бироз ўзгартириш киритиб, чоп этилган асардан муаллиф розилиги билан ва муаллиф номини ишора қилган ҳолда фойдаланиш мумкин, деб ёзилса тўғри бўлармиди, менимча.

ЖУРНАЛИСТ ҲУҚУҚИНИНГ ДАХЛСИЗЛИГИ

Бугунги кунда "матбуот — тўртинчи ҳокимият бўлиши керак", деган фикр кўпчиликка ёд бўлиб қолди. Албатта, бу даражага чиқиш учун ҳеч қандай тўсиқлар бўлмаслиги, бу фаолият бирмунча имтиёзлар билан ҳимояланган бўлиши лозим. Жумладан, "Журналистлик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонуннинг 8-моддасида журналистнинг дахлсизлиги ҳақида гап боради ва шундай дейилади: **"Журналист журналистлик фаолиятини амалга ошириш чоғида шахс дахлсизлиги кафолатидан фойдаланади.**

Танқидий материаллар эълон қилганлиги учун журналистни таъқиб қилишга йўл қўйилмайди".

Таъқиб қилиш-ку, мумкин эмас, лекин қонунга дахлсизлик ҳуқуқи хусусида бироз аниқлик киритилса тўғри бўларди. Масалан:

"Журналист дахлсизлик ҳуқуқидан фойдаланади. У ўзи хизмат қилаётган ОАВ идораси розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, ҳибсга олиниши ёки суд томонидан бериладиган маъмурий жазога тортилиши мумкин эмас-ку!

Балки бу таклифларимиз баъзи бир меъёрий ҳужжатларга тўғри келмас. Лекин, журналистларимиз ҳам дахлсизлик ҳуқуқидан тўлақонли фойдалана олсалар, ўйлаймизки, оммавий ахборот воситаларида янада шижоат, баъзи бир мавзуларни ёзишда жасорат сезилиб қоларди. Шунда турли иккиланишлар, қўрқишлар, баъзи амалдорларнинг кўринмас занжирларига тушиб қолишлар ҳам бўлмасмиди?

Албатта, юқоридагилар менинг шахсий фикрларим, уларга қандай муносабат билдириш ҳар кимнинг ўзига ҳавола.

Хуршид РЎЗИЕВ,
ЎзМУ толиби

БОНГ!

РИЗҚИМИЗНИНГ КУШАНДАСИ — "ЗАНГ"

Ўтган йили сурхондарёлик ғаллакорлар ғафлатда қолишди. Авж баҳорда воҳанинг деярли барча ғалла майдонларига мисли кўрилмаган офат — "занг" касали ёпирилди. Бундай кенг миқёсли ташвишни деҳқон ҳам, мутахассислар ҳам, раҳбарлар ҳам кутмаган эдилар.

Ўшанда дастлабки кўрилган чора-тадбирлар фойда бермади. Мутахассислар эса, токи ташхисни аниқлаб, тегишли тавсиялар бергунларича, вақт ўтган, аксарият майдонлардаги ҳосил нобуд бўлиб улгурганди. Оқибатда аввалги йиллари гектаридан 50-60 центнер ҳосил олинган майдонлардан 1999 йилда бор-йўғи 12-15 центнердан ҳосил кўтаришга эришилди. Вилоят ғалла етиштириш бўйича давлат буюртмасини бажара олмади. Натижада бугунги кунда воҳада ун танқислиги сезилиб қолди. Дўконларда тез-тез ун ва ун маҳсулотлари савдосида узилишлар бўлиб тураётгани ҳам шундан, десак муболаға бўлмас. Яхшики, ҳукуматнинг асосий кундалик эҳтиёж маҳсулотлари, хусусан, ун ва ун маҳсулотлари сотишни тартибга солиш бўйича махсус қарорлари қабул қилинган. Акс ҳолда, бу соҳа атрофида юз бериши мумкин бўлган тартибсизликлар, айниқса, бу маҳсулотларнинг чайқов бозорига чиқиб кетиши-ю, нархларнинг денгиз тўлқинларидек чайқалишини, асосийси, одамлар норозилигининг юзага келишини тасаввур этиш мушкул эмас.

2000 йил ғалла ҳосилига ҳали тўрт ойча вақт бор. Сурхондарёликлар ғалла танқислигидан чўчибми, ҳар бир қарич бўш ерга уруғ сепишган. Мутахассисларнинг таклифи билан ўтган йил ҳосилига зарба берган касалликнинг олдини олиш мақсадида уруғ ерга кечроқ қадалди. Маълумотларга қараганда, касалликка қарши бирламчи кимёвий чоралар ҳам кўрилган.

Аммо баҳорнинг дастлабки илиқ кунлариданоқ гуркираб кўтарила бошлаган буғдой яна сарғая бошлади. "Занг" яна хавф солмоқда. Агар бу йил касаллик ўтган йилдагига нисбатан анча эрта бошланганини ҳисобга олсак, бу йилги йўқотиш авалгисидан ҳам мўлроқ бўлиши мумкинлиги мутахассисларни ташвишга солмоқда.

Ҳамонки, вазият ташвишли экан, нима қилмоқ керак?!

Аввало, бу эпидемияни фақатгина Сурхондарё вилояти миқёсида ўлчамаслик керакка ўхшайди. Чунки мазкур касаллик бир кунда шамол воситаси билан бир неча километр масофагача ёйилиши мумкин. Бу деганики, Сурхондарёга қўшни вилоятларнинг ғалла майдонлари "касал тушмасликка кафолатланмаган". Шундан келиб чиқиб, нонимизга "шерик" бўлаётган "занг"га қарши нафақат Сурхон воҳасида, балки умуммамлакат миқёсида, тегишли вазирлик, ташкилот ва идораларни жалб этган ҳолда кураш олиб борилмоғи лозим.

Вазият ўтиб бораётган баҳорнинг ҳар бир лаҳзаси гектарлаб ғалла майдонларини "занг" чангалига қолдиришини кутиб турмасликни тақозо этмоқда.

Даврон ОРИПОВ
Сурхондарё вилояти

ОГОҲЛИК

ҚАШҚИРГА АЙЛАНИБ КЕТМАСИН

Зарпулло ака оддий қишлоқ муаллими. У одатдагидек саҳармардондан қўрага келди-ю, бўғинлари бўшашиб, деворга суяниб қолди. Қўрадаги 37 та қўй-қўзидан ном-нишон йўқ эди...

1995 йилдан буён Фориш туман қишлоқларида чорва молларининг йўқолиши тез-тез учрай бошлади. Лекин бирданига бир қўра қўйнинг ўғирланишига кўникиш оғир. Маҳаллий синчилар, важгирлар ўз гумон, хулосаларини айтишиб, билганларича "ташхис" қўйдилар. Аммо Зарпулло аканинг туман ички ишлар бўлимига ёзган аризасига бирор жўяли жавоб бўлмади. 123-сонли жиноят иши очилди-ю, натижа бўлмади. Балки 37 та қўй йўқолиши туман ички ишлар бўлимидагилар учун майда ишдир, бироқ бутун сармояси ана шу қўйлардан иборат оила учун бу катта талофат.

Набиралар тўйи орзусида ширин ўйлар билан юрган Асад бобо Шайматов руҳан чўкиб қолди. Ички ишлар бўлими изқуварлари Зарпулло ака ва бошқалар айтган шубҳали шахслар билан қизиқишмади ҳам. Аҳолида ғазаб уйғотиб, халқ молини талаётган қўлга тушмас ўғриларга нисбатан чора кўрилмаганлиги оқибатида тумандаги қонун ҳимоячиларига бўлган ишонч йўқолиб, ҳар хил гап-сўзлар кўпайди. Айни вақтда, туман қишлоқларида чорва моллари йўқолиши давом этмоқда.

Балки умумий майдони бир вилоят ҳудудидан каттароқ бўлган туманда мол ўғриларига қарши курашиш оғирдир. Балки техника етишмас, ёқилғи танқисдир. Лекин нима бўлган тақдирда ҳам, кимдир бу илдиз отаётган талончиликка барҳам бериши, қонуний чоралар кўриши керак-ку! Бу аҳволда қўлга тушмас мол ўғрилари қутуриб, фуқароларнинг молини очиқдан-очиқ талайдиган қашқирларга айланиб кетиши ҳеч гапмас.

Ҳамроқул АСҚАР

ХАБАР

ҲУКМ БЕКОР ҚИЛИНДИ!

Андижондаги "Қуёш-94" фирмаси ва унинг раҳбари Ҳ.Норхўжаев ҳақида кўп ва хўп мақолалар чоп этилган. Бироқ бахтга қарши, чоп этилган мақолаларга тескари равишда фирма раҳбари устидан жиноят иши қўзғатилиб, жавобгарликка тортилгани ўқувчилар у ёқда турсин, ҳатто журналистларни ҳам шошириб қўйганди. Ўзиям, Фарғона вилоят суди (судья А.Очилов) Ҳ.Норхўжаевни Жиноят кодексининг нақ учта моддаси билан айбли деб топиб, 12 йилга озодликдан маҳрум этганди. Жазони эса, қаттиқ тартиб ўрнатилган колонияларда ўташ белгиланганди. Бундан ташқари, суд ҳукмига кўра, Норхўжаевдан 6 миллион 832 минг 589 сўм ундиришлик белгиланганди.

Мазкур иш шу йилнинг 29 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Олий судининг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати томонидан кўриб чиқилиб, Ҳ.Норхўжаевга нисбатан чиқарилган ҳукм бекор қилинди. Ҳукмни бекор қилишга дастлабки терговда Жиноят-процессуал кодексининг 22-моддасига риоя этилмагани, айрим ҳолатлар бўйича айбланувчининг важлари атрофлича ўрганилмай, барвақт айблов хулосага келингани, иш ҳужжатларида қатор номутаносибликлар борлиги ва бошқа камчиликлар мавжудлиги сабаб қилиб кўрсатилган. Шунга кўра, судлов ҳайъати ҳукмни бекор қилди ва ишни қўшимча терговга қайтариш ҳақида ажрим чиқарди.

Албатта, муҳтарам газетхонлар "Яна "Қуёш-94"ми?" дейишлари мумкин. Бунга жавобан: "Ҳа, яна "Қуёш-94"!" деймиз. Негаки, биз бу фирма дуч келган қонунсизликлар ёки унинг раҳбарига нисбатан қилинган хатти-ҳаракатлар ҳақида қанчалар ёзмайлик, масала ҳал бўлмаган эди. Ниҳоят, республика Олий суди масалага қонуний нуқта қўйиш бўйича қатор кўрсатмаларга бой ажрим чиқарди. Мазкур ажрим ижроси сифатли ниҳоя топса, барчани қизиқтирган можаро барҳам топишига шубҳа йўқ.

ҲАЙРОН БОЛА

ҚАДРИЯТ

МЕҲРЖОН ОНА

Анварой маҳалла раиси Болтақўзи Ҳамдамов ҳузурига бориб, кўчада оналари орқасидан ночор юрган Наташа, Анюта, Катяларнинг ширин болалик ўтмишидан ачиниб, хонадонига олишга маслаҳат солди.

— Болтақўзи ака, Наташа, Анюта, Катяларнинг ҳолидан хабардорсиз, албатта. Ичкилик уларнинг оналарини адойи тамом қилиб қўйган. Норасида гўдаклар шунақа қийналиб қолишганки, ҳатто ейишга нонлари-ю кийишга кийимлари йўқ...

— Ҳаммамиз ачинамиз. Лекин нима қилмоқ керак? Ароқ у оналардан оналик ва аёллик иболарини, мунислик хислатларини юлиб кетган бўлса. Улар оналик ҳақ-ҳуқуқларини бажара олмаяптилар. Орада норасида гўдаклар сарсон-саргардон.

— Болтақўзи ака, ёрдам қилсаларинг, шу учала қизалоқнинг тақдирини менга топширсанглар. Ахир, гўдакларнинг аччиқ тақдирларига томошабин бўлиб туриш инсофданмас.

— Сизга ишонамиз, Анварой! 1991 йилиям уч ойлик ташландиқ қизалоқни бағрингизга олдингиз, бинойидек фарзанд қилиб тарбиялаб, ҳаётда ўз ўрнини топишига оналик қилдингиз, — деди Болтақўзи ака.

— Неварали ҳам бўлиб қолдим, — деди суюниб опа. Ўша қиз — Гулчеҳра Шўрчига келин бўлиб тушибди. Бир-биридан ширин икки ўғил, икки қизнинг онаси.

Анвар ўша куни Болтақўзи ака билан дилдан гаплашиб олди. Бу гап-сўзлар туман ҳокимиятигача бориб етди. Ахир, элнинг оғзига элак тутиб бўлармиди? У Наташага — Зуфро, Анютага — Феруза, Катяга — Фотима исмларини бериб, бағрига олди. Оналик меҳрини улашди.

Турсун МАМАДАЛИЕВ,
журналист

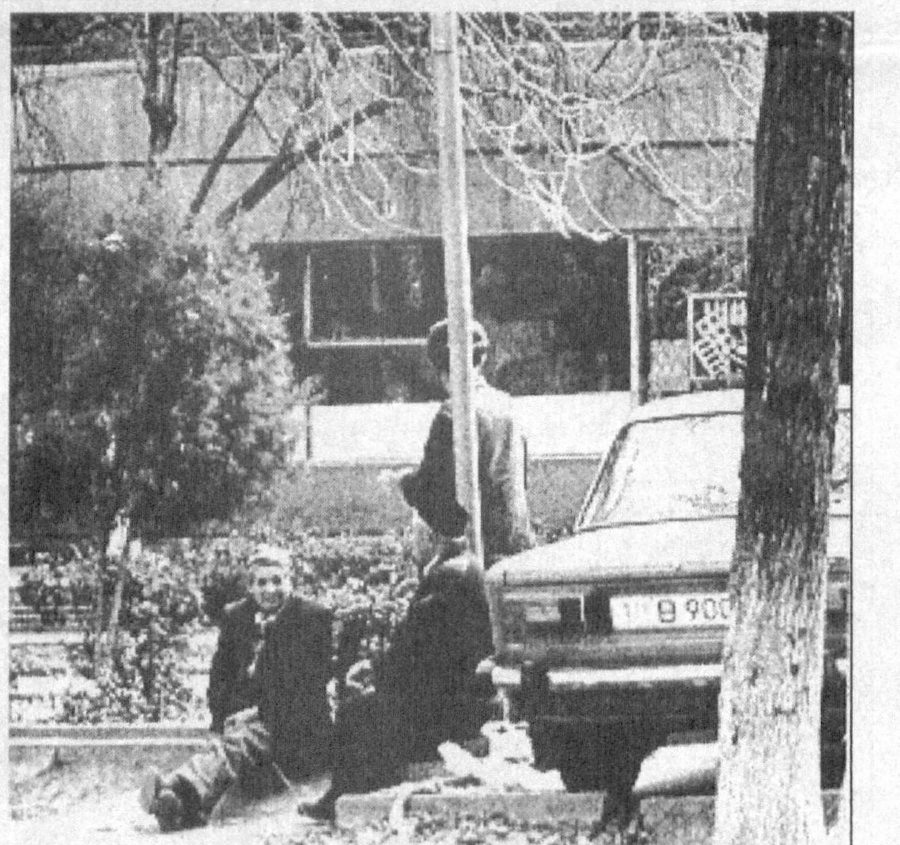

Илгари А.Қодирий номидаги истироҳат боғи билан Чорсу бозори оралиғида майдон бўлиб, ёшу қари бозордан чиққач, бир оз бўлса ҳам, бу ерда ҳордиқ чиқариб кетарди. Шу атрофдаги кекса отахонлар уйдан зерикиб, шу оромгоҳда газета ўқиганларини, бир-бирлари билан ҳангома қилиб ўтиришганларини ҳамон эслайман. Ён-атрофларидаги турли атиргуллар, райҳонлар муаттар ҳид таратар, одам дилини хушнуд қиларди. Ёзнинг иссиқ кунларида, Эски шаҳарда бундайин шинам, озода, салқин жой топиш амримаҳол эди. Майдончада 12 та 6 кишилик ўриндиқ бўлиб, келганлар дам олишлари учун барча шароит яратилган эди. Мустақилликдан сўнг бу ерга сув қувурлари, лотоклар, ерга плиталар ётқизилди. Қанчадан-қанча пул, меҳнат сарф қилинди, гуллар қуриб қолмаслиги учун сув пуркайдиган трубалар ётқизилди. Бу ерлар яна-да обод бўлади, деб ўйлаган эдим. Аммо...

Бугун 12 та ўриндиқдан бирортаси йўқ, ёмғир суви кетиши учун ётқизилган лотоклар ахлатга тўла, майдончанинг четида бозордан, турли муассасалардан чиқариб ташланган ахлат уюмларини кўриб, ачиниб кетасан киши.

Тўй мавсумида, бу ёз-куз ойларида, салқин соя тагида нуроний отахонларнинг газета ўқиётганларини эмас, балки турли маркадаги енгил машина, юк машиналарининг "соялаб" турганини кузатасиз. Булар етмаганидек, яна бир тадбиркор бу ерга машиналарни ювиш учун "мойка" очиб олибди.

Даврон АҲМАД

МУЛОҲАЗА

АЁЛНИ АРДОҚЛА...

Муҳайё МИРСАИДОВА

Ўзбек аёлининг меҳнаткашлиги, заҳматкашлиги, сабр-тоқати ҳақида кўп гапирамиз. Эркакларни оила подшоҳларига қиёс қилсак, аёллар уларнинг вазирлари деймиз. Дарҳақиқат, қадим-қадимдан аёлларга маърифат тарқатувчилар сифатида қаралган. Улар уйда ўтирсалар ҳам, эрларини, фарзандларини Ватанга садоқатли бўлишга, ёвуз кучлар қаршисида тиз чўкмасликка, ҳалолликка, покликка ундаганлар. Бироқ ўша даврдан бошлаб аёлнинг итоаткорлиги фазилат, деб баҳоланган. У жамиятда юз бераётган воқеа-ҳодисаларни теран англаса-да, ўз фикрини айтишдан маҳрум этилган.

Ёшлигимда отамдан шу сўзларни кўп эшитар эдим: "Оғир кўтарма, иссиқроқ кийин, кўпроқ жисмоний тарбия билан шуғуллан. Аёлнинг соғлиги — унинг бойлиги. Борган жойингда қайнонангнинг қўлидан ишини олсанг, оғзидан ошини оласан", — дея насиҳат қилар, "Мен ўтиб кетгач, сўзларим олтиндан қиммат эканлигини кейин тушуниб етасан, қизим", — деган сўзларни қўшиб қўярдилар. Дарҳақиқат, ҳаётим давомида бу сўзларнинг қиймати ошса ошиб боряптики, қадри, бироз бўлса-да, камайгани йўқ. Нега шундай деб айтяпман? Яқинда бир танишимизнинг келини ўз жонига қасд қилибди. Унинг жасадини 15 кундан кейин одамлар сув ҳавзасидан топиб, уйига хабар қилганлар. Унинг 3 фарзанди бор эди. Энг каттаси 16 ёш, кичиги 9 ойлик гўдак. Айтишларича, у шу куни бешикдаги гўдагини ечиб олиб, бағрига босиб, тўйиб-тўйиб ҳидлаган, иссиқ кўзёшлари билан боласини ҳам лол қолдириб, гўдакни қайта бешикка белаган. Кўчага чиқиб кетаётганида катта қизининг "Ойи, қаёққа кетяпсиз?" деган саволига "Ҳозир келаман", деб жавоб қайтарган ва шу кетганича қайтмаган.

Бу воқеани эшитиб, анчагача ўзимга келолмай юрдим. Бу аёл тез-тез касал бўлар, касалхонага сўнгги бор тушганида эри унга "Агар яна касал бўлсанг, сени умрбод шу ерга ташлаб кетаман", қабилида гап қилган экан.

Ҳар кимнинг айбини тўрт девор беркитади, дейдилар. Аёл ўзини нега сувга ташлади? Уни жонидан тўйдирган қандай сабаблар бор эди? Наҳот фарзандлари ҳам унинг кўзига кўринмади? Ўша онда уни қандай туйғулар чулғаган эди? Бу саволларга жавоблар менга қоронғу. Лекин нима бўлганда ҳам, ўз жонига қасд қилмаслиги, уни шу кўйга солганларга қарши курашиши керак эди, деб ўйлайман. Ўзим ҳам она бўлганлигим учун унинг фарзандларига ачинаман...

Ижодкор аёл сифатида мени фақат бу каби ҳолатлар эмас, қизларнинг ҳали турмушга тайёр эмаслигини ҳисобга олмай туриб, ҳамма шундай қиляпти, йигирмага чиқса, ўтириб қолади, деган хаёллар билан жуда эрта турмушга узатилаётгани, натижада битта фарзандли бўлиб-бўлмай, соғлигини йўқотаётгани, энг даҳшатлиси эса, 18-20 ёшида оиласидан ажралиб, ҳаётдан безиб кетаётганлари ташвишга солади. Шу қизиқишим сабаб, яқинда ажрим ишларининг баъзилари билан танишиб чиқдим. Уларнинг кўпларига қайнона-келин муносабатлари, айримларига фарзандсизлик, баъзи бирларига эса, ёшларнинг характерлари бир-бирига тўғри келмаганлиги сабаб бўлган. Мен билан суҳбатда бир аёллар шифокори: "Ҳали 16-17га чиқиб улгурмаган, организми шаклланиш даврини кечираётган қизларни эрга беришади-да, олти ой ўтмай, бўйида бўлмаяпти, ёрдам беринглар, деб келишади. Мен шунга тушунолмайман", деганди.

Унинг куйинишида жон бор. Қиз бола турмушга чиққач, янги оилада рўзғор юритишга ўргансинми, ё бирор касб-ҳунарни эгалласинми, ё оналик вазифасини уддаласинми?! Бунинг устига ҳамма ўзбек хонадонларида бўлсада, айримларида келинга тўлақонли шахс сифатида эмас, балки қулдек муомала қилинишига нима дейсиз?! Уй юмушларидан тортиб, қозон-товоқ, сигир-бузоқ, бола боқишгача — ҳаммаҳаммаси нозикниҳол келин зиммасида. Гўё келин келгунча ўша оила аъзолари ўзларига муте бир инсонга зор эдилар. Йил ўтмай ўзига қарашга ҳам ҳафсаласи қолмаган келинчакдан эр безиб, "кўча хандон, уй зиндон" бўлиб қолса, яна бечора аёлни айблайдилар.

Ўзбек қизининг ҳаёт учун кураши, матонати — унинг асаб ва йўқотган соғлиги демак. У фарзандларининг отасиз улғаймаслиги учун хўрликка, ҳақоратга чидайди.

Аммо баъзи бир қизларимиз йигитнинг оиласи, болалари борлигини била туриб, ўз ғурурларининг оёқости бўлишига йўл қўядилар. Бировнинг бахти устига қурилган бахтлари омонат эканлигини тушунганларида кеч бўлмасмикан?! Айримларнинг ҳаёт тажрибаси иккинчи турмуш йўлдошлари орасида биринчисига қараганда уйим-жойим дейдиганлари кам эканлигини кўрсатмоқда. Оила — муқаддас салтанат. Бу салтанатни фақат ёлғону ҳаром-ҳариш, ишончсизлик топташи мумкин. Сиз эса бунга йўл қўйманг, АЗИЗ АЁЛЛАР!

ТАҚДИМОТ

"МАПУРАХОНИМ" АЁЛЛАР УЧУН

Миллий матбуот марказида "Меҳри" аёллар жамияти Каунтерпарт Консорциум халқаро жамғармаси хайрихоҳлигида Тошкент шаҳрида илк бор ташкил этилаётган аёллар ва оилаларнинг "Мапурахоним" ўқув-маслаҳат маркази очилишига бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди.

"Меҳри" нодавлат ташкилоти ўзининг иш фаолиятини 1997 йилдан бошлаганди. Аёллар жамияти ўтган давр мобайнида маҳаллаларда юриб ёки ишонч телефонлари орқали аёлларнинг муаммоларини ўрганишди. Тўпланган тажрибалар натижасига кўра янги ўқув-маслаҳат маркази очишга қарор қилинди. Шу тариқа, "Мапурахоним" маркази иш бошлади.

Ўқув-маслаҳат маркази қўшимча таҳсил бериш, аёллар ҳуқуқи ҳимояси, мутахассислар маслаҳати, малака ошириш ва қайта тайёрлаш, аҳолига, аёллар ва уларнинг оилаларига холис мурувват кўрсатиш учун ижтимоий хизмат ходимларини тайёрлаш каби вазифаларни мақсад қилиб олган.

Матбуот анжуманида "Меҳри" нодавлат ташкилотининг директори Флора Пирназарова ва жамиятнинг бошқа аъзолари қатнашиб, журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб беришди.

МУХБИРИМИЗ

МАҒРИБУ МАШРИҚ

INTERNATIONAL LIFE

ҚИСҚА ВА ҚИСҚА

СЕНАТДА ЭЛЧИ МАСАЛАСИ

АҚШ Президенти Билл Клинтон Жон Эдвард Хербст номзодини АҚШнинг Ўзбекистондаги элчиси сифатида тасдиқлаш тўғрисида Сенатга таклиф киритганлиги ҳақида баёнот берди.

Жон Эдвард Хербст Аннандейли (Виржиния штати)да туғилган. У Тафтс университети (Массачуссетс штати, Бостон шаҳри)нинг ҳуқуқшунослик ва дипломатия факультетида ўқиб, ҳуқуқшунослик ва дипломатик магистри даражасига эга бўлган. Шунингдек, у Жоржтаун университетини тугаллаб дипломатия мутахассислиги бўйича бакалавр даражасини олган. Хербстнинг дипломатик фаолияти 1979 йилдан бошланган.

Бугунги вақтда у АҚШнинг Иеруслимдаги Бош консули ҳисобланади. У аввалроқ Давлат департаментининг МДҲ давлатларидаги алоҳида топшириқлар бўйича элчи муовини, давлат департаментининг Яқин Шарқ бўйича мустақил давлатлар ҳамдўстлиги ва минтақавий масалалар бюроси директори сифатида иш олиб борган. Шунингдек, жаноб Хербст хорижда – АҚШнинг Тель-Авив, Москва ва Саудия Арабистонидаги элчихоналарида сиёсат масалалари бўйича маслаҳатчи лавозимида фаолият кўрсатган.

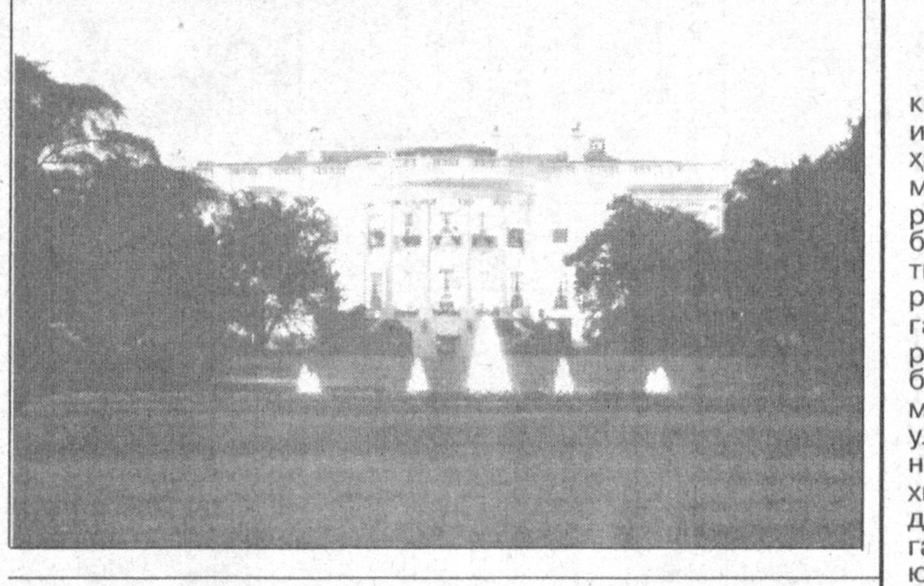

АВФ

Туркманистон ҳукумати Президент Сапармурот Ниёзовнинг олтмиш йиллик юбилейи ва Миллий мустақиллик куни муносабати билан президент амнистияси сифатида 1553 маҳбусни озод этишини эълон қилди.

ХОРИЖДАГИ ҲАМКАСБЛАР

Кишиневда (Молдова) мустақил журналистика маркази тузилганига беш йил тўлди. Унинг асосий йўналиши – журналистларни ахборот ва маърифий манбалар билан таъминлаш, эркин, мустақил матбуотга амалий ёрдам ва кўмак кўрсатиш, халқаро ташкилотлар билан алоқаларни йўлга қўйиш, қўллаб-қувватлашга эҳтиёж сезган матбуот – нашрлар, радио ва телевидениелар билан ўқув ишларини олиб бориш учун мутахассисларни жалб қилишдан иборат.

Ўтган беш йил мобайнида марказ халқаро ташкилотлар томонидан молиявий қўллаб-қувватланган 100 га яқин лойиҳаларни муваффақият билан амалга оширди. Булар "Молдова республикасидан иқтисодий ва безнес репортажлар", "Қишлоқ хўжалигида ислоҳот", "Бошловчилар учун радиорепортаж", "Маҳаллий телестанциялар учун менеджмент", "Бошловчи нашрлар учун журналистика асослари" каби танловлар, ўқувлар ва қонун меъёрлари билан таништирувчи тадбирлардир.

Мустақил журналистика марказининг энг оммалашган лойиҳаси – Кишинев матбуот клуби Эркин матбуот қўмитаси билан ҳамкорликда ташкил этилган. Матбуот клуби 1999 йил 24 декабрь куни 5 йиллик фаолияти муносабати билан, йилнинг энг яхши 10 нафар журналисти учун махсус соврин таъсис қилди.

Корина Серой,
мустақил журналистика маркази

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Би-Би-Си Бутунжаҳон хизмати фонди Европанинг атроф-муҳит муаммолари университети (Париж) билан ҳамкорликда талабаларни экология мавзусини ёритувчи ёш тележурналистларнинг Бутунеуропа танловида иштирок этишга таклиф қилади.

Танлов 2000 йилнинг май ойида Париж шаҳрида ўтказилади, ғолиблар учун тренинг эса – сентябрь ойида Франциянинг ғарбидаги Брест шаҳрида бўлади. Танловнинг шартларига кўра, унда журналистика факультетларининг талабалари ёки бир ярим йилгача иш стажига эга бўлган бошловчи тележурналистларгина иштирок этишлари мумкин.

Боғланиш учун: **Тим Граут-Смит, Лилия Побережская**
Би-Би-Си Бутунжаҳон хизмати фонди
Тел: 44 (0) 171 557 1430, **Факс:** 44 (0) 171 379 1622
E-mail: poberezhskaya @ bbc.co.uk

ИНТЕРНЬЮСдан олинди

ТАҲЛИЛ

"ҲИЗБУТ-ТАҲРИР"ЧИЛАР КИМ? УЛАРНИНГ АСЛ МАҚСАД ВА ИНТИЛИШЛАРИ НИМА? УЛАРНИ ҲАРАКАТГА КЕЛТИРАЁТГАН ТАМОЙИЛЛАР НИМАЛАРДАН ИБОРАТ? БУ САВОЛЛАРГА БИР СЎЗ БИЛАН ВА ҲЕЧ ИККИЛАНМАЙ АЙТИШ МУМКИНКИ, "ҲИЗБУТ-ТАҲРИР"НИНГ НИЯТИ — ВАТАНГА ХИЁНАТ! "ҲИЗБУТ-ТАҲРИР" ТАРАФДОРИ КИМ БЎЛИШИДАН, ҚАЙСИ МИЛЛАТГА МАНСУБЛИГИДАН ҚАТЪИ НАЗАР, УНДАН ЭНГ АВВАЛО ЎЗ ВАТАНИГА, ЎЗ ХАЛҚИ ВА МИЛЛАТИГА ХИЁНАТКОРЛИК ТАЛАБ ҚИЛИНАДИ

Анвар ЭМИН

Сир эмас, кейинги вақтларда одамлар орасида ноқонуний йўллар билан турли варақалар тарқатишиб, унда ўзларини қўйдай ювош, мусичадек беозор кўрсатмоқчи бўлаётган, кишиларни ҳавойи бир халифалик қуриш йўлида бирлашишга даъват қилиб, эл-юрт осойишталигини бузаётган тоифалар пайдо бўлди. Шундай ғаламис тоифалардан бири ўзларини "Ҳизбут-таҳрир" оқими тарафдорлари деб санайдиган кимсалардир.

"Ҳизбут-таҳрир"чилар таҳрир"чилар ҳам бу борада марксчи-ленинчилардан қолишмайди. Фақат биттагина фарқи бор — улар дунёда ягона халифалик ўрнатишади, уни Бош котиб эмас, халифа бошқаради.

Экстремистик йўналишдаги "Ҳизбут-таҳрир" сиёсийлашган диний партиясига араб миллатига мансуб Тақаюддин Навбихоний томонидан асос солинган. "Ҳизбут-таҳрир"нинг қатор дастурсифат китобларини яратиб, унинг ғоявий раҳнамомга муносабатида намоён бўлади: "Мактаб ва ҳизб ўртасидаги фарқни унутмаслик керак... Ҳизбий кайфият эгаси назарий жиҳатга шўнғиши жоиз эмас, бу хатарлидир", дейилади "Ҳизбут-таҳрир" "манифести" бўлмиш "Ҳизбий уюшма" китобида. Яъни, гуруҳга кирган киши унинг моҳиятини англаш учун ўзича китоб варақлаб ўтириши шартмас. Шартмасгина эмас, балки лойқа оқим учун бу ўта хатарлидир. Чунки гуруҳга би-

ган совет тузумида инсон пашшадай бекадр бўлиб, кишиларга тузумнинг темир "винтлари" сифатида қараларди. Одам умр бўйи тузум манфаатлари учун ўз ёғида қовурилар, башарти кимнинг ҳаракати сусайса, едирилиб кетган мурватдек, четга улоқтирилар эди.

Мустақил юртимизнинг асосий қонуни — Конституцияда инсон энг мўътабар мавқега кўтарилди. Бугун эл-юрт манфаатлари марказида ҳавойи тушунчалар эмас, балки ҳар бир инсоннинг ҳаётий манфаатлари турмоғи керак. Энди кишиларни аввалгидай қаёқдаги таги пуч ғоялар билан йўлдан оздириб бўлмаслиги аниқ. Қадр-қимматини англаган зот ўзига яна аввалгидек "темир мурват" қисматини раво кўришларини истармикан!? Бугунги кунда ўзларини турли хил хорижий ёрлиқлар остида бозорга солаётганлар

ХИЁНАТКОРНИ ХАЛҚ КЕЧИРМАЙДИ

"Ҳизбут-таҳрир": разил ният — ватанга хиёнат

ким? Уларнинг асл мақсад ва интилишлари нима? Уларни ҳаракатга келтираётган тамойиллар нималардан иборат? Бу саволларга бир сўз билан ва ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, "Ҳизбут-таҳрир"нинг тамойили — Ватанга хиёнатдир. "Ҳизбут-таҳрир" тарафдорлари ким бўлишидан, қайси миллатга мансублигидан қатъи назар, улардан энг аввало ўз ватанига, ўз халқи ва миллатига хиёнаткорлик талаб қилинади. "Ҳизбут-таҳрир" ботқоғига ботган гумроҳлар сиғиниб юрган қатор китобу қўлланмаларни бир кўздан кечирган киши бунга ишонч ҳосил қилиши аниқ.

Маълумки, ўтган асрнинг ўрталарида Европада бир шарпа ўралашиб юргани ҳақида хабар берувчи китоб пайдо бўлганди. У "Коммунистик партия манифести" деб аталарди. Коммунистик дунёқарашнинг асл моҳиятини чиройли либосга ўраб кўрсатувчи бу таълимот кейинчалик "инқилоб доҳийси" томонидан янада "ривожлантирилди". Инсоният Европада ўралашиб юрган коммунизм шарпасини гўрга тиққунча бир ярим аср ўтди, "шарпа" ҳам миллионлаб кишиларнинг оёғидан тортиб кетди...

"Ҳизбут-таҳрир" шарпаси эса XX асрнинг ўрталарига келиб ер юзининг бошқа бир четида бош кўтарди. Коммунистлар хусусий мулкчиликни тугатиб, инсоният тарихидаги энг адолатли тузумни ўрнатиш ваъдаси билан ҳамманинг бошини айлантирганди. Уларнинг режасига кўра, дунё йўқсилларнинг ягона салтанатига айланиши, салтанат тепасида эса "Бутун дунё коммунистик партиясининг Бош котиби" сиёсат юргизиши мўлжалланган эди. "Ҳизбутси вазифасини ҳам Тақаюддиннинг ўзи бажариб қўя қолган. Унинг "Ҳизбий уюшма" китоби бузғунчи оқим хусусидаги асосий тушунчаларни ўз ичига олган бўлиб, бу йўлга кирган гумроҳлар учун дастлабки "ўқув" қўлланмаси вазифасини ўтайди. Китобда оқимнинг асл мақсадлари, ватанга, жамиятга ва миллатга муносабатининг асосий тамойиллари белгилаб берилган. Унда уқтирилишича, инсондаги она-юртга муҳаббат, ватанпарварлик, ўз халқига садоқат каби тушунчалар хато бўлиб, бундай хато фикрларни мустамлакачилар тарқатган эмиш: "Мустамлакачилар жамиятни ватанпарварлик, миллатчилик (миллатпарварлик демоқчи, шекилли) ғоялари, "Ватан ҳаммадан улуғ" сингари хато фикрлар билан заҳарлаган", дейилади китобда. Тарих отаси Геродотдан тортиб, то бугунгача яратилган битикларда бундай ғалати маълумот учрамаса керак. Мисолни ўзимиздан келтирсак, араб босқинчиларию Чингизхондан тортиб "оқпошшо", "қизилпошшо"ларгача бўлган мустамлакачиларнинг бирортаси ватанпарвар, миллатпарвар ота-боболаримиз бошини силамаган. Ватанпарварлик, миллатпарварлик сингари "хато фикрлар" билан "заҳарлаш" у ёқда турсин, аксинча, одамлар қалбидан ватанга муҳаббатни, ўз миллатига садоқатни суғуриб олишга ҳаракат қилишган. Афсонавий Широқдан тортиб, жадидчилик вакилларигача бўлган инсонлар қисмати шундан далолат бермайдими?!

"Бешикдан то қабргача илм изла" дейилади муқаддас ҳадисда. Шу нуқтаи назардан, "Ҳизбут-таҳрир"нинг яна бир хусусияти унинг илиб-билмай қўшилиб қолган одамнинг кўнглида бугун бўлмаса эртага "бу ҳаракат нима ўзи?" деган савол туғилиши табиий. Китоб варақлаган киши эса, шубҳасиз, бу хилдаги саволларга ўз "доҳийлар"и тушунтирганидан бошқача жавоб топиши аниқ. Бунга йўл қўйиш керакмас! Кўкнорихаёл сафсаталарни эшитганда оғзини "ланг" очиб турадиган, на тузук-қуруқ дунёқарашга, на мустақил фикрга эга бўлган манқурт нусхалар "Ҳизбут-таҳрир" томонидан алоҳида қадрланишининг сири ҳам мана шунда.

"Ҳизбут-таҳрир"га қўшилдингми, бас, ҳеч нарсани ўйламай, даъват билан машғул бўл, — деб буюради "доҳий". Шу билан бирга, кишиларни "Ҳизбут-таҳрир"га даъват қилишда дуч келиши мумкин бўлган тўсиқлар хусусида ҳам огоҳлантириб, йўриқ беради: "Даъват олдида тўсқинлик қилаётган қийинчиликлардан бири — одамлар ўз манфаатлари билан машғул бўлишлари. Кишилар ҳизб ва даъват ишларини доира маркази қилиб олиб, шахсий манфаатларни шу марказ атрофида айлантиришлари, даъватга қарши бўлган ва ундан чалғитадиган ҳар қандай иш билан шуғулланмасликлари лозим". Яъни, кишиларнинг оила тинчлиги, бола-чақа камоли, ота-она розилигига қаратилган шахсий ҳаёти ҳам, эл-юрт ободонлиги йўлидаги фаолияти ҳам "Ҳизбут-таҳрир" томонидан маъқулланмайди. Кишилар фақат ҳаммани ўз сафларига қўшилишга даъват қилмоқлари, нимаки бу ишга халақит берса, ундан воз кечмоқлари керак. Бу сафсаталарнинг ҳам коммунистик ғоялардан фарқи йўқ. Жамиятни қонга ботириш воситасида тикланшуни ўйлаб кўришса, ёмон бўлмасди.

"Ҳизбут-таҳрир" тарафдорларининг яна бир куракда турмайдиган даъвоси, бу — оқимнинг гўёки қуролли ҳаракат ва қон тўкишларга қарши эканлиги ҳақидадир. Ҳокимиятни қон тўкиш билан эгаллаш мақсади бўлмагани боис, улар 16 февраль воқеаларида иштирок этмаган эмиш. Хўш, чиндан ҳам шундайми?

Бир гуруҳ террорчилар устидан ниҳояланган суд жараёни бу даъволарнинг ёлғонлигини кўрсатди. Қолаверса, "Ҳизбут-таҳрир"чиларнинг қатор қўлланмаю йўриқномаларида ҳам бунинг тамоман акси ифода этилган. Масалан, ўша "Ҳизбий уюшма" китобида қуйидагиларни ўқишимиз мумкин: "Учинчи босқич — **ҳокимиятга етиш босқичи. Ҳизб** ҳокимиятга уммат орқали етади ва мабдани бирданига ижро қилади, инқилобий тариқат деб номланган нарса шудир. Бу тариқат **ҳокимиятда иштирок этишни қабул қилмайди, балки ҳокимиятни тўла қўлга олиб, исломий мабдани инқилобий равишда ижро қилади**". Хўш, "инқилобий тариқат" дегани нима ўзи? "Ҳокимиятда иштирок этишни қабул қилмай, уни тўла қўлга олиш" дегани нима? "Инқилобий равишда ижро қилиш"-чи? Ўн еттинчи йилги "инқилоб" мевасини татиб кўрган халқ унинг "мазаси"ни ҳали унутгани йўқ. Шундай экан, қудратли тўлқинга қарши сузаётган бу инқилобчилар бўлмағур даъволари билан кимни чалғитмоқчи?!

Чалғита олмайди. Халқ чалғимайди!..

ДАЛОЛАТ

МЎЪЖИЗАВИЙ ОРОЛЛАР ЎЛКАСИ

Индонезия — дунёдаги энг катта архипелаг

Ўзбекистон билан Индонезия ўртасидаги алоқалар Президент И.Каримовнинг 1992 йилда бу давлатга қилган расмий ташрифидан сўнг йўлга қўйилди. Бугунга қадар ҳар икки давлат ўртасида туризм, иқтисод, илмий-техникавий ва бошқа бир қатор соҳаларга доир ҳамкорлик шартномалари имзоланган.

Аввал хабар берганимиздек, яқинда Индонезиянинг Ўзбекистондаги элчихонасининг биринчи котиби жаноб Бамбанг Даранандра Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармасида бўлиб, юртимизда ОАВни демократлаштириш тажрибалари юзасидан фикрлашди.

Шу маънода, бугун Индонезия ва унинг оммавий ахборот воситалари хусусида мухтасар маълумот бериш эҳтиёжи сезилди.

Тарих — келажак томон тортилган камон ёйи, дейди шарқ мутафаккирлари. Зеро, унингсиз келажак қувончсиз, унингсиз бугун бефайз. Дарҳақиқат, ороллар ўлкасининг тарихига назар ташламоқ учун бундан 4 миллион йил аввалги замонни тасаввур этиш керак бўлади. Йирик-йирик муз тоғларининг эриши эвазига кўтарилган денгиз суви бугунги архипелагни ҳосил қилди. Унинг тўла шаклланиши милоддан олдинги 3000 – 5000 йилларга тўғри келади.

Бугунги мамлакат ҳудудига кирувчи Ява оролининг мислсиз тараққиёти сабаб эрамизнинг 132 йилидаёқ қўшни Хитой билан дипломатик муносабатлар ўрнатилганлиги тўғрисида маълумот берилади Хитой энциклопедиясида.

Қадимги замонларда Индонезия оролларида Каилендра, Матарам, Жалу, Каномон, Кунинган, Паджаджаран, Сривджай, Сингасари, Жангапа, Даха каби ўнлаб қиролликлар мавжуд бўлган. Мамлакат тарихига энг аҳамиятли қироллик ўлароқ, Мажапахит ифтихор билан тилга олинади. Хаям Вурух (1331 - 1364) ҳукмронлик қилган йилларда қироллик таркибига Шимолий Вьетнам, Камбоджа ва Филиппин кирган.

1520 йилдан Мажапахит қироллиги ҳудудлари португалияликлар, голландлар ва британияликлар қолониясига айлана борди. XIX асрга қадар мустақиллик учун тинимсиз курашлардан сўнг миллий ватанпарварлар мустамлакачиларга қарши фақат якдиллик билан курашгандагина мақсадга етишларини англаб, кучларни бирлаштиришди. Натижада 1945 йил 17 августда минг-минг қурбонлар эвазига ҳақ қўлга киритилди. Айни шу кун тарихга Индонезия мустақилиги куни сифатида олтин ҳарфлар билан битилди.

Биз Индонезияни юқорида бежиз ороллар ўлкаси деб эътироф этмадик. Ҳақиқатан ҳам шундай, Индонезия дунёдаги энг катта архипелаг ҳисобланади. Мамлакат таркибида 17 минг 508 орол бўлиб, шундан 6000 тасида аҳоли истиқомат қилади.

Индонезиянинг денгизли ҳудуди қуруқлик майдонига нисбатан тўрт баравар катта. Мамлакат чегараларини ғарб ва жанубдан Ҳинд океани, шарқдан Тинч океани ҳамда шимолдан Жанубий Хитой денгизи ювиб туради. Қуруқликнинг каттагина қисмини тропик ўрмонлар ва тоғлар эгалайди.

Мамлакат аҳолиси 210 миллион кишини ташкил этади. **Пойтахти** — Жакарта.

Мўъжизавий диёр ҳар иккала океанни туташтириб туриши билан бирга, икки қитъа — Осиё ва Австралияни боғловчи кўприк вазифасини ҳам ўтайдики, бу стратегик жойлашув мамлакатнинг маданий, ижтимоий ва сиёсий тараққиётига доимий равишда таъсир этиб келмоқда.

АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ

1937 йил 13 декабрда Жакартада АНТАРА янгиликлар миллий агентлиги ташкил этилди. Агентлик 1962 йил 15 октябрдан эътиборан "АНТАРА миллий агентлиги" дея қайта номланди. Орадан бир йил ўтиб, мамлакатдаги уч агентлик — ПИА (Пресс бюро Индонезия), АНЕТА (собиқ голланд янгиликлар агентлиги), ИНПС (Индонезия матбуот ва нашр миллий хизмати) ва АПБ (Осиё пресс бўлими) АНТАРАга бирлашди.

Агентликнинг 188 нафар журналисти архипелагда ва саккиз нафари эса Токио, Гаага, Мпур, Берлин, Нью-Йорк, Янгун, Манила ва Канберрада янгилик ва ахборот тўплаш, саралаш ва тарқатиш билан машғул. Бошқалари эса агентликда хорижий ахборот агентликларига янгилик ва ахборот узатишда яқиндан кўмаклашади.

АНТАРА Рейтер, Телерейт каби халқаро ахборот агентликлари билан ҳамкорлик қилиши туфайли молия, банк, иқтисодий тузилма ва бошқа ишбилармон доираларни тезкор ахборот билан таъминлаш имкониятига эга.

Бугунги кунда мамлакатда чоп этилаётган умумий 2.5 миллион нусхадаги газеталар, Миллий радиотелевизион корпорация, шунингдек, хусусий ахборот компаниялари, 2671 давлат агентликлари АНТАРА хизматидан фойдаланади. Агентлик билан Осиё, Яқин Шарқ, Европа, Африка ва Лотин Америкасидаги 37 та ахборот агентлиги, шунингдек, АСЕАН, НАНАП, ОПЕК, АНЕКС каби халқаро ташкилотлар ўртасида ҳамкорлик тўғрисида шартномалар имзолаган.

МАТБУОТ

Индонезияда газеталар сонининг ўсиб бориши миллий матбуотга хос бўлган жиҳатлардан бири саналади. Масалан, 1997 – 1998 йиллар давомида 79 нашрда босилган кундалик газеталар 5 016 667 нусхани, 88 нашрда чоп этилган ҳафталик газеталар эса 845 745 нусхани ташкил этган. 1998 йилга қадар 289 та миллий нашр лицензия олган бўлса, булардан 79 таси кундалик, 88 таси ҳафталик, 114 таси журнал ва қолган 8 таси эса бюллетень тарзида чоп этилади.

Индонезия минтақавий ва халқаро ҳамкорликни янада кучайтириш мақсадида Бетараф давлатлар ахборот қўмитаси ва Маданият ташкилоти, АСЕАН журналистлар ассоциацияси, Тинч океани минтақаси ташкилотлари агентлиги кабиларга ҳам аъзодир.

РАДИО

Индонезия Давлат радиокомпанияси (РРИ) мустамлакачиларга қарши курашда халқнинг руҳини кўтариш, ишончини мустаҳкамлаш мақсадида 1945 йил 11 сентябрда ташкил этилганди. 1997 – 1998 йиллардаги маълумотларга қараганда, Давлат радиокомпанияси 53 станцияда эшиттиришлар узатмоқда.

Мамлакатда радиоэшиттиришлар сифатини ошириш ва соҳани ривожлантириш мақсадида 996 та нодавлат радиостанция фаолият юритмоқда. Улар асосан ахборот, таълим ва маданият дастурлари орқали кишилар қалбига йўл излайди.

Давлат радиокомпанияси нафақат мамлакат ичкарисига, балки хорижга ҳам ҳар куни 12 соат давомида индонез, инглиз, француз, араб, хитой, малай, немис, япон, испан ва тай тилларида эшиттиришлар бериб боради. Мазкур эшиттиришлар Яқин Шарқ, Шимолий Америка, Европа, Шарқий ва Жануби-шарқий Осиё, шунингдек, Тинч океани минтақаларига узатилади. Давлат радиокомпанияси АБУ (Тинч океани радиоэшиттирувчилари иттифоқи), Бетараф давлатлар радиоэшиттирувчилар иттифоқи, АСЕАН Маданият ва ахборот иттифоқи ва бошқа хорижий ҳамда халқаро ташкилотлар билан яқиндан ҳамкорлик қилиб келмоқда.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Индонезияда телевидение 1962 йилдан Давлат телекомпанияси сифатида иш бошлади. Телевидение айни шу йилнинг 17 август куни Жакартада илк бора таълим, маданият, ахборот ва бошқа қизиқарли кўрсатувлар билан омма эътиборини жалб эта бошлади.

Мамлакат телехизмат бозори ахборот таъминотида каналлар ўзига хос рақобатни бошлаб юборган. Қайси дастурнинг устунлигига аҳоли баҳо беради.

Ҳукумат рухсати билан Жакартада РСТИ, Сурабайда СКТВ ва архипелагнинг турли қисмларида турлича хусусий телекомпаниялар фаолият кўрсатяпти.

Шунингдек, мамлакат иқтисодини мустаҳкамлашда хориж телеканаллари хизматидан ҳам етарлича фойдаланилмоқда.

Элчихона ахборотномаси асосида Ф.КОМРОН тайёрлади

ҲУРРИЯТ-CINEMA

"ҲЕЧ ҚАЧОН СЕВМАГАНСИЗ"

"Аёллар салтанати"ни кўринг

Республика киночилар уйида янги ўзбек бадиий фильми — "Аёллар салтанати"нинг кўриги муваффақият билан ўтди.

Ёзувчи О.Мухторнинг "Аёллар мамлакати ва салтанати" романи экранлаштирилганлигидан хабар топгач, тўғриси, бироз ҳадиксирадик. Чунки роман муаллифи ўқувчини чалкаш сўқмоқлардан бошлаб боради, Олим жавоб тополмаган саволлар гирдобига ўқувчини ташлаб юборади, турли тўсиқларга дуч келган қаҳрамон сирлар уммонида адашиб юрар экан, у билан сиз ҳам моддий ва хаёлот дунёси ўртасидаги чегарани йўқотиб қўясиз.

Аёллар Олимда қандайдир хижолатми, ваҳмга ўхшаган ҳиссиётларни уйғотишади. Бу бир неча бор такрорланган:

"Пиллакашлик фабрикасига кириб, қўлини қайноқ сувга ботириб олган, қўллари куйган, қабарган — кенг-мўл АЁЛЛАРга" кўзи тушганда ("Аммо у болалигидан ўша кунларгача АЁЛларни "...Онамсан, ёримсан, синглимсан фақат, Дунёда энг азиз дўстим ягона" сўзларининг султони, маликалари деб юрар эди."), "... зардўзлик артелида ҳам қўлларини чумчуқ чўқиган АЁЛларни" учратганда, "...қўшни хонада шир яланғоч АЁЛлар қий-чувдан саросималаниб, ўзини ҳар томонга отгандаги ҳолатни", қамоқхонадаги сим тўр ичидаги АЁЛларни кўрганда ўша ҳиссиёт уни ўртаб юборгандек бўлди...

Аёллар парими, алвастими — уни шу қийнайди.

Тарих ғилдираги айланаверади, воқеалар такрорланаверади — Амир Насрулло Нодирани қатл эттирган бўлса, унинг ўчини Кенагас бегим олди — амирнинг қулоғига қўрғошин қуйиб ўлдирди; Тожи Исмоил ўз қизини ўлдиргани учун Бахтигул уни отиб ташлайди. Қиссадан ҳисса: "АЁЛ — мамлакатнинг асоси! Аёлнинг бахти — мамлакатнинг бахти! Аёлнинг ҳалокати эса, мамлакатнинг ҳалокатидир!". "Аёллар мамлакати, салтанати борми?! Бўлса эгаси, уларнинг ўзи экан".

Олим аёлларни севади, уларни топтамайди, уларга бахт беришни, муҳаббат беришни истайди. "...Мен Аёлларни севмасам, дунёда яшамас эдим! Менга берилгани — шу!"

Мана шундай ҲАЁТ ҳақиқати жо этилган асар "Аёллар салтанати" номи билан экран юзини кўрди ва айтиш мумкинки, О.Мухтор ва Ю.Розиқов дунёқарашидаги ўзаро муштараклик биз юқорида эслатиб ўтган ҳадигимизни тарқатиб юборди. Адиб кўтарган ғояни режиссёр аниқ англаб етганлигидан иккала иқтидорли ижодкор ўртасида мувозанат вужудга келган. Экрандаги ҳар бир кадр бир-бирига боғланиб, кичик-кичик сюжетларни ташкил этади, ҳар бир сюжет эса, ўзига хос мақсадга эга. Бу мақсаднинг композицион қурилиши, коллизияси воқеалар ривожида табиий жипслашиб, яхлит ҳалқани — фалсафий мушоҳадалар йиғиндисидан иборат асарнинг ғоявий мазмунини очиб беради.

Олимнинг Зебони излаб Аёллар салтанатига бориб қолиши, кўзойнагини ўғирлаб қочган кимнингдир ортидан қувлаб ғорга кириши, ғорнинг у томонидан чиқиб аёллар бозорига дуч келиши ва у ҳам "кўнглига ёққан аёлга уйланишга мажбур"лиги, улар эса кўпчилик эканлиги, Меҳригиёҳ — Аёлнинг ердан суғурилишидаги даҳшатли овоз ва ҳоказо — буларнинг бари Олимнинг (актёр Б.Зокиров) хаёлидами ё ўнгидами, у буни англай олмай қийналади. Ғорнинг у тарафидаги аёллар билан ўз ҳаётида муҳим рол ўйнайдиган аёллар — хотини, дўстининг аёли Зебо, оиласида яшаб қолган севгилиси, талабаси Бахтигул — барчалари уни севадилар, ардоқлайдилар. Ўз навбатида Олим ҳам уларни ёқтиради, лекин бирортасини "мен учун ягона" деб кўрсатолмайди. "Сиз ҳеч қачон севмагансиз", дейди Зебо...

Фильмда бирор бир кўриниш йўққи, драматик юкка эга бўлмаган ёки драматик давомийлигидан ташқари томошабинни маҳлиё этмаган бўлсин. Ҳатто бирорта сўз иштирок этмаган тасвирлар ҳам катта маънога эга. Кинонинг беқиёс имкониятидан ўринли фойдалана олган ижодкорлар сўзнинг кинога хос муқобилини аниқ топа билганлари таҳсинга лойиқ. Ёзувчи айтади: "Сени ё у ёқ, ё бу ёқ қиладиган хотин бўлса, демак сенинг устингдан ҳукмрон, сенинг тақдирингни ҳал қиладиган хотин (аёл) экан-да". Мана шу фикр фильмда ўз салтанатида эркаклар тимсолидаги донишлар билан шахмат ўйнаётган аёлларнинг кўрсатилиши орқали берилади. Бу каби "топилмалар" фильмда кўплаб учрайдики, уларнинг ҳар бири фильмнинг ғоявий мазмунини кенгроқ, гўзалроқ, аниқроқ очишга ёрдам беради.

Режиссёр Юсуф Розиқов атрофига тўпланган бошқа ижодкорлар, актёрларнинг меҳнатини тилга олмай иложи йўқ. Актёр Б.Зокировнинг моҳирона ижроси қанчалик табиий бўлса, у ва бошқа актёрларнинг ҳаракатларини, гўзал табиат қўйнида олинган саҳналарни ҳамда турли оғир ижодий жараёнларни суратга олган оператор Х.Файзиевнинг кадрлари шунчалик аниқ ва тиниқлиги билан диққатни жалб этади. Бастакор Ж.Изомовнинг ижоди эса бош образ характерини очишда, томошабин билан экран ўртасида уйғунлик уйғотишда, инсон ички кечинмаларини ёритишда мусиқанинг аҳамиятини яққол билинтиради.

Монтаж техникасининг санъат даражасига кўтарилишини эса айнан мана шу — "Аёллар салтанати" фильми мисолида кўриш мумкин.

Демак, Омон Мухторнинг "Аёллар мамлакати ва салтанати" асарини Юсуф Розиқов кинога кўчирган экан, унинг иккинчи умри боқий эканлигига шубҳа йўқ.

Шоҳида ЭШОНБОБОЕВА,
Санъатшунослик институти кичик илмий ходими

АЖАБО!

Хитойда етмиш ёшдан ошган киши йўлнинг истаган жойидан юриши мумкин

Ўзингни англаб ет!
ҲУРРИЯТ мустақил газета
15 - 21 март
11 (164)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 225

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Teruvchi: ANORA

БИР БОР ЭКАН,

(Охири.Боши ўтган сонларда)

Оллоёр БЕГАЛИЕВ

ИСДАН ОҒИР ХУРОФОТ

ёки тирилган мурданинг ўлими

Биз фолбиннинг олдидан чиқиб яна қабристонга етиб бордик. Қоровулга фолбин очган фолни гапириб бердик. Қоровул шубҳаланиб қолди. Аммо, гўрни буздиришга журъати етмай, марҳумга жаноза ўқиган имомга учранглар, у нима деса шу, деди. Биз имомнинг уйига бордик. Имом бошқа қишлоққа бир маъракага кетган экан. Дарров ўша қишлоққа етиб бордик. Аксига олиб, имом ўн дақиқа олдин чиқиб кетган, уни қўшнилари машинасида олиб кетган экан. Машинанинг ранги ва маркасини сўраб олиб, қайтишда учраган шунақа машиналарни тўхтатиб, имомни сўроқладик. Охири ўша машинани ҳам учратдик. Ҳайдовчи имомни туман марказига ташлаб келаётганлигини айтиб, манзилни обдон тушунтирди.

Имом тушган уйнинг дарвозасини узоқ тақиллатганимиздан сўнг, бир жувон ичкаридан зулфинни тушириб, нимага келганлигимизни сўради, Биз айтдик.

Жувон имом шу ердалиги, бирор хизматимиз бўлса унга тайинлаб кетавеишимиз мумкинлигини, уйқудан уйғонган заҳоти унга етказишини айтди. Биз у кишининг ўзларини кўришимиз керак, жуда шошилинч дедик. У "бир уриниб кўрай-чи", деб ичкарига кириб кетди. Орадан ўн дақиқалар ўтиб, имом домламиз тишларини ковлаганча ичкаридан чиқиб келди. Биз воқеани тушунтирдик. Имом фолбину фолга ишонмаслик керак эканлиги, жаноза ўқилгандан сўнг ҳар қандай одам, хоҳ у ўлик бўладими, тирик бўладими мурда ҳисобланишини ётиғи билан тушунтирди ва бизга худодан сабру-қаноат тилади.

Кенжамиз чидолмай имомни сўкиб юборди. Биз уни тергаб, имомдан безовта қилганимиз учун узр сўраб орқага қайтдик.

Машинамизнинг ёнилғиси тугаб йўл ўртасида тўхтаб қолди. ДАН ходими биздан нега йўл ўртасида тўхтаб қолганимизни суриштирди. Биз бошимизга тушган мусибатларни гапириб бердик. ДАН ходими бир машинани тўхтатиб, бизга пича бензин олиб берди ва машинаси ортидан юришимизни тайинлади.

Туман ички ишлар бўлимига кириб борганимизда намозгар бўлиб қолганди. Бизни туман ички ишлар бўлими бошлиғининг ўринбосари қабул қилди ва воқеани тинглаб, дарров ариза ёздирди. Сўнг тўрт миршаб йигитни олиб, "Қишлоқдаги қабристонга борамиз", деди.

Қабристонга етиб келганимизда туман марказидаги ёруғ кўчаларда сезилмаган тун зулмати юракларимизга қўрқув солди. Ҳатто миршаб йигитларнинг ҳам бундай пайтда қабристонга кириш, боз устига бировнинг қабрини бузишга юраклари дов бермади.

Шунда кўпни кўрган ўринбосар уч-тўрт қўлфонарнинг ёруғида ўғилларим билан гўрни бузишга киришди. Ўринбосар терга пишиб, кийимлари тоза чангга ботди.

Бир пайт тупроқ орасидан чиқиб турган панжаларга кўзимиз тушди. Сўнг аста-секин мурдани ер юзига олиб чиқишди. Бечоранинг тирсаклари тирналиб, тирноқлари синиб, кафан тилка-пора бўлиб кетганди.

Бир миршаб мени машинага олиб кетди. Кенжам: "Қабристон қоровули ва имомни бориб ўлдираман!" - деб дод солди. Уни акаси ва бошқа миршаб базўр тинчитишди. Ўринбосар ва қолган миршаблар акашак бўлиб қолган майитни чойшабга ўраб, машинага ортишди ва тиббий экспертиза учун шаҳарга олиб кетишди.

Биз энди нима қилишни билмасдик. Уйдан тонг қоронғусида чиқиб кетган, куни билан бир тишлам нон ҳам емаган эдик...

* * *

Ҳикоямиз ниҳояси, афсуски, қувончли эмас. Исдан заҳарланиб "ўлган", аммо қутқариб қолиш имкони бўла туриб, уни кўпчилик бўлиб тупроққа тиқишди. Ўзига келиб, ҳаётга интилаётган пайтида эса турли қонун-қоида, хурофот соясидаги одатлар исканжасида қолган одамлар томонидан яна ўлимга маҳкум қилинди.

Ҳа, бир кишини икки марта кўмиш, бу — қишлоқ тугул, туман, ҳатто вилоятда ҳам юз бермаган бўлса керак. Иккинчи бор кўмиш маросими расман эълон қилинган бўлмаса-да, эшитган одам борки, йиғилиб келди. Ўт ўчириш қисми ва тиббиёт ходимлари ушбу ҳодисадан қиш кунида печ ва кўмирдан фойдаланишда эҳтиёт бўлишга доир хулоса сифатида фойдаланишди.

Бу маросимда қабристон қоровули ва имомгина қатнаша олмадилар. Қоровул юз берган воқеадан сўнг олисдаги қариндошлариникига жуфтакни ростлаб қолганди. Имом эса вилоят марказидаги шифохоналардан бирига юрак дарди ташхиси билан ётқизилди. Бундай олганда, уларни айблашга асос йўқдек. Бирор юз-икки юз йилда Ер тарвузининг бир бурчагида юз бериши мумкин бўлган ҳол айни улар билан содир бўлишини ким билибди, дейсиз. Агар уларнинг қаршилиги бўлмаганида, гўрдан тирилиб чиққан "мурда" ҳақида бутун дунёга овоза бўлиб, балки Геннисcнинг "Рекордлар китоби"га киритилган бўлармиди...

Масаланинг бошқа бир томони — кўпчилик учун ибрат жиҳати шундаки, исдан кўра, хурофотдан заҳарланиш катта ва оғир фожеа экан. Диннинг энг буюк миссияси инсониятни жаҳолат ва хурофот ботқоғидан қутқариш. Аммо айрим "дин пешволари"нинг ўзлари билиб-билмай ишонган ақидаларга амал қилиб, уларни моҳиятан англаб етмасликлари оқибатида келиб чиқадиган бу каби ҳолатлар кимга салбий таъсир этади? Дингами ёки "диндор"га?!.

ЗАМОНАВИЙ ХИЗМАТ

Ёхуд чол ва кампирнинг касалхонага тушиш тарихларидан

Абдурайим отанинг кампири ётиб қолди. Ота қараса, аҳвол чатоқ, кампир тушмагур ҳатто рози-ризолик ҳам сўрамоқчи.

— Мен турганда, сенга йўл бўлсин, — деди ўзини жаҳли чиққандай кўрсатмоқчи бўлиб. — Ҳозир дўхтирларнинг илму амали олдида сенинг касалинг нима бўпти? Ҳозироқ "Тез ёрдам" чақираман, дарров келиб отдай қилиб кетишади.

Ота кампирининг кўнглини кўтарди-ю, кенжаси ўтказдириб кетган "дастёр"нинг гўшагини кўтариб, "03" рақамини терди.

— "Тез ёрдам" эшитади, — овоз келди гўшакдан.

— Бормисан, болам. Ҳа, шу, келсам, кампиримнинг мазаси йўқроқ. Невaралар ҳам ўқишда эди...

— Хўш, хўш, бемор ким бўлади сизга?

— Кампирим, болам, кампирим.

— Исми, фамилияси?

— Хадича деб ёзақол, болам. Фамилияси...

Ота бир пас тараддудланиб кампирига юзланди. Шу пайтгача кампирининг нуқул исми билан чақирганиданми, айни тобда фамилияси эсига тушавермади. У илтижоли термулиб турган кампирига сўров аломати-ла ишора қилди. Момойнинг секин шивирлаганини эшитгач, гўшакка бетоқат жавоб берди:

— Мусулмонова экан, болам.

— Яхши, яхши. Ҳозир бемор ўзини қандай ҳис қиляпти?

— Ёмонга ўхшайди. Энди, дўхтир бўлмасам...

— Ёмонми, ёки ёмонга ўхшайдими? Бизга аниқ маълумот керак.

— Ёмон, анча ёмон, — энди зардаси қайнай бошлади отанинг.

— Бу бошқа гап. Ҳойнаҳой, ҳарорати баланддир, алаҳсираётгандир?

— Ҳарорати баланд, лекин алаҳсираётгани йўқ.

— Алаҳсираётган бўлмасалар, ваҳима қилишга ҳожат йўқ. Хўш, ёшлари нечада, дедингиз?

— Саксонда.

— Саксонга кирган кампирни ҳам уйда ёлғиз қолдиришадими?.. Энди манзилингизни ёзамиз, отахон.

— Абдурайим отанинг уйи, деб ёзиб қўя қол.

— Мазах қиляпсизми, нима бало? — энди нариги томондан эшитилаётган овоз ҳам дағаллаша бошлади. — Туманда ким кўп, Абдурайим ота кўп. Кўча, уй номери?..

— Қишлоқда кўча нима қилсин. Чойхонанинг ёнига тушиб, Абдурайим отанинг уйини сўрасанглар, кўрсатиб қўйишади. Чинорнинг тагидаги кўк дарвоза.

— Оббо, уйда ул-бул дори-пори бордир?

— Дори нима қилади? Худога шукр, илгари бунақа аҳволга тушган бўлмасак...

— Унда гап бундай, бобой. Биз, албатта, тезлик билан етиб борамиз. Унгача сиз икки-учта шприц, тоза пахта, хўш, спирт, ҳароратга қарши, оғриқ босадиган дорилардан топиб қўйинг, хўпми? Беморнинг аҳволига қараб, қўшимча дори-дармонларни кейин ёзиб берамиз.

Кампирининг инқиллаган товуши-ю гўшакдан келган кейинги гапларни эшитиб, Абдурайим ота ўзининг ҳам мазаси қочаётганини сезди.

— Ия, ҳали дорим ҳам йўқ, дегин, — жиғибийрони чиқди отанинг.

— Бензин-чи, ота, бензинни келишмадик-ку. Шунча ишни ҳал қилиб, бензин топилмаса... пиёда борамизми, ахир. Дарвоқе, бунинг қийин томони йўқ. Бирорта такси ёки таниш машина ушлайсиз-да, ҳайдовчи билан келишиб, бизга беш-ўн литр бензинни етказасиз. Узоғи билан ўн дақиқада уйингизга бориб турибмиз-да, бобой. Кампиршодан эса, ҳеч хавотир олманг...

Ота бундан кейинги гапларни эшитмади. Нариги томондагини боплаб сўкмоқчи эди... Телефон гўшагини ушлаб турган қўллари юқорига бир кўтарилди-ю, бироз ҳавода тургач, гавдаси билан бирга ерга гурсиллаб йиқилди.

Даврон ОРИПОВ

БОЛАНИНГ ТИЛИ

— Ойи, мени сиз туққанмисиз?

— Ҳа, мен.

— Ўзимам айтдим-а, агар адам туққан бўлганларида уларникидай мўйловим бўларди, деб.

* * *

— Ойи, одамларни нимадан ясайди?

— Билмайман.

— Мен биламан, суяклардан.

* * *

— Ким чиройли: адангми ёки ойингми?

— Жавоб беролмайман.

— Нега?

— Чунки ойимни хафа қилгим келмаяпти.

* * *

Бувисининг ясама тишларини олиб қўяётганини кўрган набираси деди:

— Бувижон, жуда қизиқ-а?!

— Нима қизиқ, болам?

— Сиз ётар маҳалингизда кўзларингизни ҳам олиб қўясизми?

* * *

— Сен қаерга ўқишга кирдинг?

— Медицина институтига.

— Сен-чи?

— Мен "ветенария"га.

— Ундай бўлса, яхши. Бир-биримизни даволарканмиз.

* * *

Кампир почтачидан олиб келган хатини ўқиб беришни илтимос қилди:

— Қ-қим-матли он-а-жон!..

— Бўлди билдим, бу ўғилгинамнинг хати. Дўмбоғим ёшлигидан дудуқланиб гапирарди.

Ҳабибулло АБДУЛМАЖИД тайёрлади

БОШЛИҚ-БОШЛИҚ ЎЙНАЙМИЗ

Жиннихонада икки жинни ўзаро суҳбатлашиб ўтириб, ўйин ўйнагилари келиб қолибди:

— Абдурайим, кел, бошлиқ-бошлиқ ўйнаймиз.

— Ўйнамайман.

— Нега?

— Ўтган сафар бошлиқман деб роса обориб обкелувдинг.

— Йўқ, бу сафар одил бошлиқ бўламан.

— Бўпти, келишдик.

— Хўш, бўлмаса, Абдурайимбой, ишлаб чиқарилган печеньени нима қиламиз?

— Сотамиз.

— Оббо сен-э, биламан сотиш кераклигини. Мен сендан: "Қандай қилиб сотамиз?" — деб сўраяпман.

— Ўраб.

— Нимага ўраб?

— Қоғозга.

— Қанақа қоғозга?

— Оқ, қора.

— Жиннимисан ёки ўзингни жинниликка солаяпсанми? Биламан, аввал ҳам бефаросат, калтафаҳм, фикрсиз, умуман олганда, савиясиз бир бало эдинг. Ҳалигача шу аҳволда қолибсан-да. Ахир дунёда оқ ва қора ранглардан ташқари қизил, кўк, яшил ва ҳоказо ранглар ҳам тиқилиб ётибди-ку! Сен бўлсанг, қачон қарама, оқ, қора дейсан. Бўпти, майли, сеникияммас, меникияммас, оқ, қора ва аралаш рангли қоғозга ўраймиз.

Ана энди, гапимга яхшилаб қулоқ сол. Нега ерга қарайсан?

— Хўжайин, энди...

— Йиғиштир энди-пендини! Эшит! Печеньенинг шакли қандай бўлади?

— Пачкани очганда тўртбурчак. Орқаси иккита тўртбурчак.

— Нега энди орқаси иккита тўртбурчак?

— Харидор пачкани очади-да: "Эй, нега мени алдаяпсанлар? Фақат битта тўртбурчак-ку", — деса, шундай орқасини кўрсатамиз-да: "Мана, иккита! Кўзми у ё деразанинг ойнасими?" — деймиз. Қалай, хўжайин, маъқулми?

— Маъқул-ку-я, лекин ичини нима қиламиз?

— Думалоқ.

— Эй, одам бўлмай кет, калтафаҳм! Фаросатсиз, сен мени хонавайрон қилмоқчимисан? Аблаҳ, мен сенга кўрсатиб қўяман! Ҳали сен баччағар чучварани хом санабсан. Мен сени шундай ўйнатайки, онангдан туғилганингга минг, йўқ, йўқ, миллион марталаб пушаймон еб юборасан. Ҳей, чиқинди! Кетмонингни судра. Шу сенга маъқул. Бу ерда сенга пишириб қўйибдими?

— Бўлди.

—Нима бўлди?! Аҳмоқ!

— Ўйнамайман!

— Ўйнайсан! Қаёққа кетасан ўйнамай? Бу ўйинга бир кирдингми, энди ўлиб қутуласан! Хи-хи-хи...

Акбар ШОҲ

СОҒИНДИМ

Кела қол, баҳорим, интиқиб кутган,
Булбуллар сайраган боғинг соғиндим.
Кела қол, баҳорим, ёрга гул тутган,
Лолалар макони тоғинг соғиндим.

Кела қол, орзуларим бирга олиб кел,
Йўлларингга зор бўлиб бормоқда кўнгил.
Кела қолгин, интизор кутган чоғим кел,
Қизғалдоқ бағрида доғинг соғиндим.

Кела қол боғларинг қучоғига шош,
Баланд-баланд қорли чўққилардан ош.
Кела қол соғинчдан кўзларимда ёш,
Ёмғирли, қуёшли чоғинг соғиндим.

Элмурод ЙЎЛДОШЕВ,
19 ёш

ОВОЗА

Ўзбекистон халқ артисти Юлдуз Усмонованинг концертига кириш чипталари қўлда 10.000 сўмга чиққанмиш

Рассом А.Хакимов

ЎХШАТМА

Гар тириклигинг яширсанг минг бора,
Нафас олишинг сени қилур ошкора.
гунча учратмас!

ЭЪЛОН

Тошкент шаҳар Чилонзор тумани томонидан Пўлатова Зухра Абланазаровна номига берилган 496371 сонли диплом йўқотилганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Озишни хоҳлайдиганларга юқори малакали чет эл компанияларида таҳсил олиб келган мутахассис ёрдам беради.
Тел.: 76-52-60

Соғлиғингиз билан боғлиқ бўлган ҳар қандай муаммоларингиз бўлса, қуйидаги телефон орқали мурожаат қилишингиз мумкин:
76-52-60

1-бетга БИР ЖАВОБ

Лоақал бир ойда бир марта ўзининг нодонлигини тан олади!

Луқма

ТОМДАН ТУШИРИЛГАН АРҚОН

7-трамвай шаҳарнинг Юсуф Хос Ҳожиб бекатидан ўтиб кетаётганда, ҳайдовчи одатдагидек томидан туширилган арқонни тортиб, бироздан сўнг қўйиб юборди. Буни кузатиб ўтирган йўловчи кондуктордан қизиқиб сўради:

— Мен бир нарсага ҳайронман. Чет элда шундай чиройли, шинам, пишиқ трамвай ясашибдию, "арқон"ни тортмаслик чорасини топишолмабди-да, қаранг!

— Ака, бу илгаритдан қолган иллат, янги трамвай келди дегунча, унинг томини тешиб, арқон туширилганидан сўнг, "обкатка"дан ўтади. Ундан ташқари, арқони кир бўлганда ювишга ҳам қийналиб кетамиз.

— Наҳотки, бу даҳмазани тўғрилашнинг иложи бўлмаса?

— Билмадим, биз кичкина одам, тўғрилаб беришса, "раҳмат" деймиз, қилишмаса, индамай миниб юраверамиз. Биз-ку, майли, троллейбусчиларга жуда қийин. Уларнинг арқонини томидан тортиб туриб ўтиб кетолмайсиз. Кимдир тушиб тортиши керак. Шунинг учун биз уларга нисбатан имтиёзли ҳисобланамиз.

ЙЎЛОВЧИ

БОШҚОТИРМА

Тузувчи: Нилуфар МИРҲОЖИЕВА

KROSSMARAFON 2000
КУПОН № 11

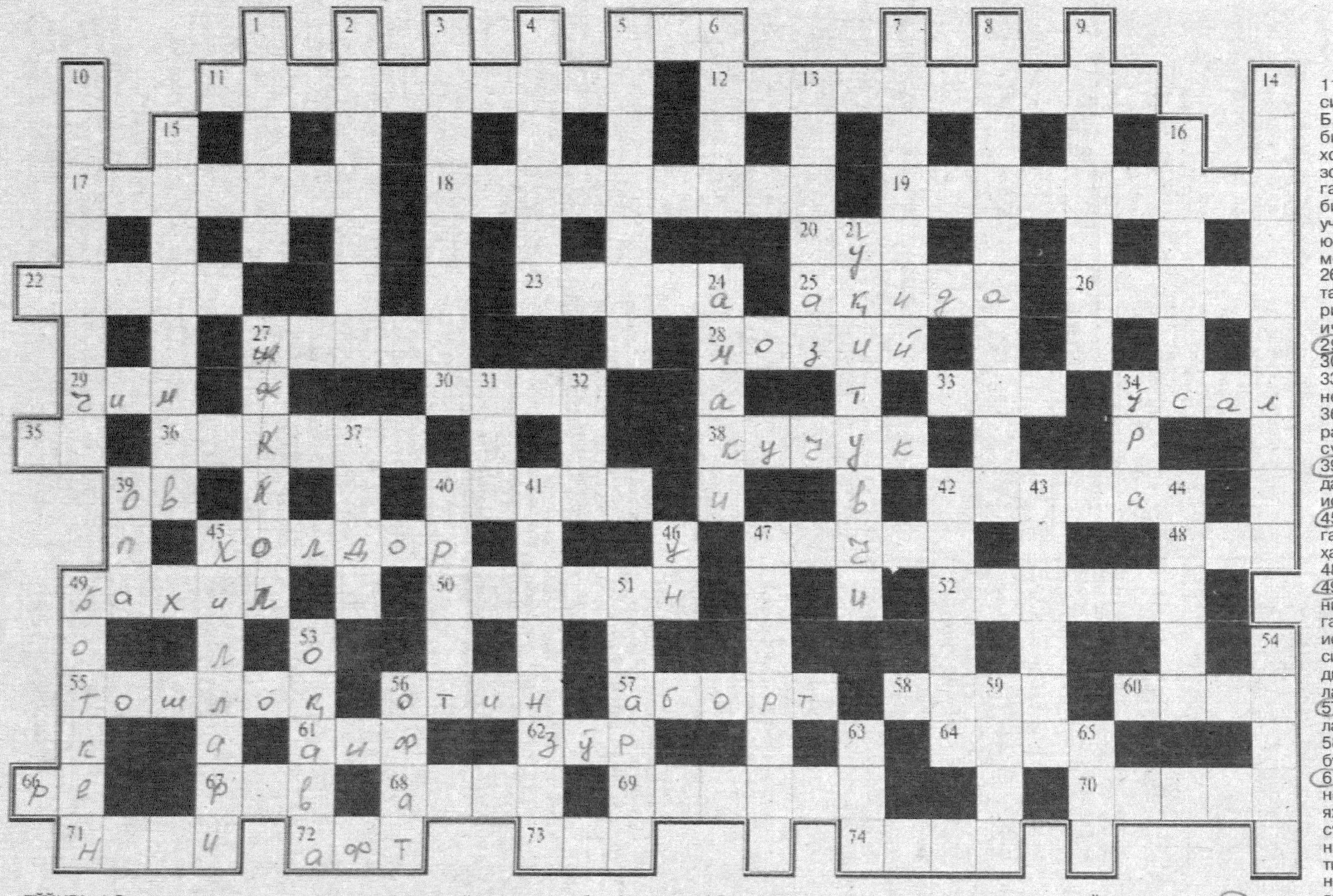

ЭНИГА: 5.Ҳақиқий, тоза. 11.Ер юзининг энг баланд чўққиси. 12.Голливуд юлдузларидан Б.Уилльс ўйнаган фильмлардан бири. 17.Ишлаб чиқариш корхонаси. 18.Тўқай, қуюқ ўрмонзор. 19.Маишатбоз, кайф-сафога берилган. 20.Ранглардан бири. 22.Таомни хушхўр қилиш учун ишлатиладиган модда, суюқлик. 23.Сўқ, "кўз". 25.Таълимот, қонун-қоида, мафкура. 26.Ўзбекистонда фаолият юритаётган номдор турк фирмаларидан бири. 27.Чанқоқбосди ичимлик. 28.Ўтмиш, тарих. 29.Ажриқ ёки ажриқли ер. 30.Амал қилмоқ, бўйсунмоқ. 33.Жуда, ашаддий. 34.Касаллик номи. 35.Ноталардан бири. 36.Асосан қўл ювиш ёки таҳорат олиш учун ишлатиладиган сув идиши. 38.Уй ҳайвони. 39.Шикор. 40.Гогол асарларидан бирдаги тарихий шахснинг исми. 42.Мавжудот, яратилган. 45.Холи кўп кишига қўйиладиган исмлардан бири. 47.Тароқ ҳамиша керак бўладиган одам. 48.Россия шаҳарларидан бири. 49.Хасис, қизғанчиқ. 50.Навоийнинг ҳадислар асосида ёзилган асари. 52.Ичига чўғ солиб иситиладиган иситиш қурилмаси. 55.Тошли ер, майдон. 56.Қадимда илмли, китоб кўрган аёлларга бериладиган ном, унвон. 57.Ҳомилани медицина йўли билан тушириш, олдириб ташлаш. 58.Зарарли ҳашорат. 60.Безак бўёғи тайёрланадиган ўсимлик. 61.Россия газеталаридан бирининг қисқартма номи. 62.Жуда яхши, жуда кучли. 64.Ғунажин сўзининг Қашқадарё вилоятининг баъзи ҳудудларида ишлатиладиган синоними. 66.Мусиқа ноталаридан бири. 67.Тўсмоқ, ғов бўлмоқ сўзларининг шевадаги синоними. 68.Қишлоқ хўжалик соҳаси атамаларининг олдига қўшиб айтиладиган "қўшимча". 69.Соч-соқол олиш асбоби. 70.Яширин, махфий. 71.Кимёвий элементлардан бирининг номи. 72.Юз, бет, чеҳра. 73.Миллий "чекимлик". 74.Ғарб мутафаккирларидан бири.

БЎЙИГА: 1.Сув ҳавзасининг қуруқликка туташ жойи, чегараси. 2.Аслзода, аристократ. 3.Шарқ мамлакатларидан бирига нисбатан бериладиган сифат. 4.Рус журналларидан бири. 5.Африка сийрак ўрмонлари. 6.Исломда адо этилиши шарт бўлган амаллар. 7."Ҳибатул-ҳақойиқ" асарининг муаллифи. 8.Маросим номи. 9.Қўшиқ айтувчи, ашулачи. 10.Гогол комедияларидан бирининг ўзбекча номи. 13.Айлана атрофи чегарасининг исталган нуқтасидан тортилган радиуснинг иккинчи учи. 14.Материк номи. 15.Сталин ҳукмронлиги йилларига оид бир фамилия. 16.Газлама тури. 21.Муаллим, домла. 24.Ота томонидан яқин қариндош. 27.Спорт ўйини тури. 31.Боғловчилардан бирининг назмий кўриниши. 32.Такрорийлик маъносини берувчи сўз. 34.Қазилган жой, чуқурлик. 37.Исломнинг илк йилларида мусулмонлар билан мушриклар ўртасида ҳал қилувчи жанглардан бири содир бўлган жой номи. 39.Қиз қариндош. 40.Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган банклардан бирининг номи. 41.Даниэл Дефонинг қаҳрамони. 42.Фазилат, хусусият. 43.Д.И.Менделеев даврий системасининг бир элементи. 44.Ёввойи ҳайвон. 45.АҚШ президенти рафиқаси Клинтон хонимнинг исми. 46.Донли экинлар маҳсулоти. 47.Москва футбол жамоаларидан бири. 49.Қирғизистондаги террорчилар билан боғлиқ можаролар туфайли номи танилган жой. 51.Автобус маркаси. 53.Ишлатиб бўлинган ёки ишлатишга яроқсиз сувлар. 54.Франциялик миллий қаҳрамон аёлнинг исми. 56.Бало, фалокат. 59.Франциядаги шаҳар. 63.Ўрта Осиёда яшаган қабила номи. 65.Кўрсатиш олмоши.

БИР ЙЎҚ ЭКАН...